

7. Torstaina 15 p. marraskuuta

k:lo 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

	Siv.
1) Valitsijamiesten vaali	118
2) Ilmoituksia	„

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Koponen ja Nissinen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valitsijamiesten vaali.

Puhemies: Valitsijamiesten vaalia varten on oikeassa järjestyksessä jätetty 5 ehdokaslistaa. Ne on vaalilipuiksi yhdistetty ja tämä on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi vaalitoimitukseen on pyydetty professori Ernst Lindelöf. Sen ohessa saan pyytää niitä edustajia, jotka ovat asiamiehinä toimineet eri ehdokaslistojen sisäänjättämisessä, siinä avustamaan. Sittenkun vaaliliput ovat uurnasta otetut, avatut ja lasketut, keskeytetään täysi-istunto, mutta jatketaan sitä k:lo 2 päivällä, jolloin vaalin tulos julistetaan.

Samalla pyydän huomauttaa, että valitsijamiesten on sitten kokoonnuttava vielä tänä iltana valitakseen puheenjohtajan, jotta huomispäivänä voitaisiin toimittaa valiokuntavaalit.

Nyt ryhdytään vaaleihin.

Istunto keskeytetään k:lo 1 p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 2 päivällä.

Ehdotus korkeimman valtiovallan käyttämisestä.

Puhemies: Eduskunta on tämän kuun 9 päivänä päättänyt, että keisarin ja suuriruhti-

naan valta on toistaiseksi uskottava tarkoitusta varten asetettavalle valtionhoitajakunnalle ja että valtionhoitajakuntaan kuuluu kolme jäsentä, jotka eduskunta valitsee sillä tavoin kuin on säädetty puhemiesten vaalista, ellei eduskunta voi yhtyä sen jäsenistä.

Kun kuitenkin valtionhoitajakunnan vaalia eduskunnan tämän kuun 10 päivänä tekemän päätöksen johdosta ei vielä voida toimittaa, mutta on välttämätöntä, että kysymys korkeimman vallan käyttämisestä saadaan hetimiten väliaikaisesti järjestetyksi, varsinkin jotta saataisiin ratkaistuksi kysymys senaatin talousosaston uudesta kokoonpanosta, saa puhemiehistö äänestyksen jälkeen kunnioittaen eduskunnalle ehdottaa,

että kunnes eduskunnan päätös valtionhoitajakunnan asettamisesta toteutetaan tai eduskunta muuten toisin päättää, keisarin ja suuriruhtinaan vallan käyttäminen annetaan Suomen senaatin talousosastolle.

Puheenvuoron saatuaan lausuu vielä

Senaattori Setälä: Kunnioitettu herra puhemies! Arvoisa eduskunta! Kun eduskunta nyt valtiopäivien avaamispäivän jälkeen pitää ensimmäistä täysi-istuntoaan, pyydän saada senaatin puolesta tehdä seuraavan ilmoituksen, jonka jo heti valtiopäivien kokoonnuttua olemme tehneet ryhmienväliselle valtuuskunnalle.

Tämä senaatti, joka useitten hallituksen jäsenten erottua on pitänyt velvollisuutenaan valtiopäivien avaamiseen asti hoitaa maan asioita, katsoo nyt sille käyvän mahdolltomaksi pitemmälti jatkaa tehtäväänsä.

Hallitustehtävien edelleen hoitaminen on senaatille suorastaan mahdotonta jo yksistään sen vähäisen lukumäärän vuoksi, erittäinkin sen jälkeen, kun yksi sen jäsenistä, senaattori Serlachius, tämän kuun 5 päivästä alkaen sairauden vuoksi on ollut virasta vapaana ja elintarvepäälikkö samaan aikaan sai eron virastaan. Maan hallituksen ylläpitäminen käy senaatille mahdot-

tomaksi myös maan rahavarojen tilan vuoksi. Senaatti on valtiopäivien kokoontumiseen asti maan rahavarojen hoidossa voinut tulla toimeen tilapäisellä luotolla, mutta nyt on valtion kassareservi muutaman päivän kuluttua tyhjä, ja valtiopäivien avaamisen jälkeen on eduskunnan asiana huolehtia valtiovarojen riittävydestä. Paitsi valtiovarojen järjestelyä vaativat edelleen elintarveasiat yhä jatkuvaa hoitoa ja mitä kiireellisintä uudesta järjestelyä.

Senaatin jäsenet pyytävät tämän vuoksi minun kauttani mitä vakavimmin eduskuntaa ryhtymään mitä pikaisimpiin toimiin uuden hallituksen aikaansaamiseksi.

Keskustelu:

Ed. Alkio: Sen kiusallisen aseman johdosta, johon on jouduttu sen johdosta, että toistaiseksi ei ole voitu määrätä, kuka tässä maassa käyttäisi korkeinta hallitusvaltaa, on maalaisliiton eduskuntaryhmä täällä, kuten tunnettu, koettanut saada sovitteluja aikaan oikeiston ja vasemmiston välillä. Kun asema oli eilen kärjistynyt huippuunsa, päätti maalaisliiton eduskuntaryhmä kääntyä kirjelmällä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puoleen, pyytäen heiltä vastausta eräisiin asiaa selvittäviin kysymyksiinsä. Tähän katsottiin oltaavan pakotetut sen vuoksi, että maan tila nykyään on sellainen, että meidän ymmärtääksemme asema ei ole järjestettävissä ilman, ellei vasemmistoa myöskin saada mukaan sitä järjestämään. Ne kysymykset, jotka sisältyivät kirjjeeseemme sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, olivat seuraavat:

„1) Koska maalaisliiton eduskuntaryhmä on ehdottomasti sillä kannalla, että valtalain julkaiseminen nyt merkitsee sitä, että se astuu voimaan ja vaikutukseen vasta julkaisupäivästä, kysytään, suostuuko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä yhtymään tähän selitykseen, jos valtalaki tulee voimaansaattetuksi?

2) Maalaisliiton eduskuntaryhmä on edelleen kokonaisuudessaan sitä mieltä, että valtalaki olisi voimaansaattettava. Mutta koska oikeiston taholta on ilmoitettu, ettei sieltä haluta sen jälkeen olla mukana hallituksen muodostamisessa, kysytään: suostuuko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä heti olemaan mukana maalaisliittolaisten ja mahdollisesti radikaalisten itsenäisyysmiesten kanssa muodostamassa hallitusta valtalain periaatteiden mukaan?

Jos sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän vastaus on kielteinen tahi jos sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän vastaus tähän kirjelmään

ei saavu tänään — nimittäin eilen — kello 4:ään mennessä päivällä, katsomme, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on täten asiallisesti luopunut valtalain voimaansaattamisesta.”

Tänä aamuna saimme sosialidemokraattiselta eduskuntaryhmältä seuraavan vastauksen:

„1) Jos maalaisliittolaisen eduskuntaryhmän puolesta tehdään eduskunnassa ehdotuksia, jotka tarkoittavat hallitsijalle ennen kuuluneen vallan siirtämistä eduskunnalle, tulemme äänestämään sellaisten ehdotusten puolesta.

2) Hallituksen muodostamiskysymyksestä emme katso voivamme vielä tällä kertaa päättää.”

Tämän kirjevaihdon olemme saattaneet heti sen jälkeen, kun se oli päättynyt, myöskin porvarillisten eduskuntaryhmien tiedoksi, kehoittaen heitä yhtymään siihen, kun täällä nyt uudistetaan tai tehdään maalaisliiton puolesta sellainen ehdotus, joka oli sosialidemokraateille myöskin tunnettu, ehdotus, jonka kautta hallitusvalta siirrettäisiin eduskunnalle. Tämä ehdotus on samalla tehty tunnetuksi sekä sosialidemokraateille että myöskin porvarillisille eduskuntaryhmille.

Kun asema nyt on kärjistynyt sellaiseksi kuin se on, käsitämme edelleen, että koko eduskunnan yhtyminen jollakin tavalla järjestämään tätä vaikeaa tilannetta on mahdollinen juuri tämän ehdotuksen pohjalla. Rohkenen siis tehdä tämän ehdotuksen sillä edellytyksellä, että se tulee saamaan eduskunnassa näin valmisteltuna yksimielisen hyväksymisen. Ehdotus on tällainen:

Koska sitä valtionhoitajakuntaa, jolle eduskunta on päättänyt antaa Suomen korkeimman hallitusvallan käytön, ei vielä ole voitu valita, päättää eduskunta toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassa olleitten säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle.

Ed. Ingman: Siitä asti, kun herra Tokoi ja muut sosialidemokraattiset senaattorit syksyn alussa jättivät senaatin, on ollut selvää, että eduskunnan ensimmäisiä tehtäviä tulisi olemaan koettaa saada aikaan uusi kotimainen hallitus. Porvarilliset senaattorit tosin eivät seuranneet sosialidemokraattisten senaattorien esimerkkiä. He käsitivät velvollisuutensa maata ja kansaa kohtaan toisella tavalla. Kunnia heille siitä. Mutta he eivät yksin voi ajanpitkään hoitaa maan asioita, ja oli kohtuutonta vaatiakaan, että he sen tekisivät. Jo ennenkuin eduskunta virallisesti kokoontui, ryhdyttiin valmistaviin toimiin tämän asian järjestämiseksi. Mutta silloin oli asema sellainen, että ensiksi täytyi saada järjestetyksi kysymys korkeimman vallan käyttämisestä maassa. Olot

olivat kehittyneet sellaisiksi, että ensi kerran kansamme historiassa näytty olevan tilaisuus saada korkein valta erittäin laajassa määrässä suomalaisten itsensä käytettäväksi. Olisi luullut, että kaikki olisivat yhtyneet tätä tarkoittaviin pyrkimyksiin, unhottaen kaikki puolueriidat ja puoluepyyteet. Valitettavasti täytyy meidän nyt, enemmän kuin kahden viikon kuluttua, todeta, ettei ole niin käynyt, vaan että olemme jotenkin yhtä pitkällä kuin alussakin olimme.

Minä olen käsittänyt, että ryhmät oikealle maalaisliitosta — minä tietysti en puhu niiden puolesta, vaan puhun ainoastaan itseni puolesta, kuten minä olen asiat käsittänyt — olen käsittänyt sen siten, että nämä ryhmät ovat tämän asian järjestelyssä koettaneet noudattaa seuraavia periaatteita. Ensinnäkin on pyritty siihen, että korkein valta niin paljon kuin suinkin mahdollista saataisiin suomalaisten käsiin. Siinä suhteessa oli jo heti valtiopäiväin alussa suuria mahdollisuuksia. Venäläiseltä taholta tehtiin rajoituksia ainoastaan kolmeen asiaryhmään nähden: ulkoasioihin, sotilasasioihin ja venäläisten oikeuksia ja laitoksia koskevaan lainsäädäntöön nähden. Se manifestiehdotus, joka on ollut julkisuudessaakin mainittuna, oli rakennettu sille pohjalle, että korkein valta muissa asioissa, paitsi näissä, olisi tuleva suomalaisille. Ja näistäkin asioista jäisivät ainoastaan ulkoasiat entiseen tilaan, kun sitävastoin kysymykset, jotka koskevat sotilaslainsäädäntöä ja venäläisten kansalaisten ja laitosten oikeuksia, järjestettäisiin siten, että ne ratkaistaisiin Suomessa, mutta ratkaisu vaatisi Venäjän hallituksen suostumuksen tullakseen päteväksi. Sittemmin kasvoivat vielä mahdollisuudet. Näiden laajentuneiden mahdollisuuksien pohjalle laadittiin ehdotus valtionhoitajakunnasta. Sen mukaan olisi koko se valta, minkä keisari ja suuriruhtinas on käyttänyt Suomen lainsäädännön ja hallinnon järjestyksessä, tullut kotimaisten miesten käsiin. — Toinen periaate, jota olen käsittänyt mainitsemieni ryhmien koettaneen noudattaa, on ollut se, että järjestely on tapahtuva nykyisen valtiomuotomme pohjalla. Toisin sanoin: että kysymystä korkeimman vallan käyttämisestä ei ole kytkettävä kiinni kysymykseen kansamme sisäisten valtakysymysten ratkaisusta. Tämä ei ole tapahtunut siksi, ettemme olisi valmiit uudistuksiin — minulla on ollut jo ennen tilaisuus tästä paikasta lausua se vakaumukseni, että me kaipaamme suuria sisäisiä uudistuksia, ja varsinkin kaipaa myöskin valtiosääntömme, hallitusmuotomme sellaisia. Sehän on tunnettua, että on valmistettu laajalle menevä ehdotus uudeksi kansanvaltaiseksi hallitusmuodoksi. (Vasemmalta: Harvainvallaksi!)

Mutta olemme käsittäneet asian siten, että tämä seikka vaatii aikaa ja nyt, tässä kiireessä, sitä ei saa loppuunsaoritetuksi. Sentähden olisi koetettava järjestää kysymys korkeimmasta vallasta riippumatta muutoksista hallitusmuotoon. Myöskin on mainitsemallani taholla pidetty tärkeänä, että muodollisestikin ne päätökset ja ratkaisut, jotka nyt tehdään, tapahtuvat täysin voimassaolevan valtiosääntömme puitteissa, sen periaatteiden mukaan.

Mikäli olen käsittänyt, ovat vasemmiston periaatteet tässä asiassa olleet aivan toisenlaisia. Vasemmisto on ollut sidottu niiden sopimusten kautta, jotka vasemmisto viime kesänä teki venäläisten työ- ja sotamiesneuvostojen kongressin kanssa, ja sentähden on nytkin, vaikka on auennut paljon suurempia mahdollisuuksia vapauden saavuttamiseksi kansallemme, kuin silloin oli, sosialistien vastaus kansamme suureen kysymykseen kuulunut: valtalaki. Valtalaki oli minun ja monen muun käsityksen mukaan jo viime kesänä epätyydyttävä, myöskin mikäli se koski Suomen ja Venäjän välien järjestelyä, varsinkin siinä, että se jätti sotilasasiat kokonaan entiselleen. Mutta siitä huolimatta se on uusissakin oloissa yhä kelvannut vasemmistolle. Ja vasemmisto on sentähden asettanut poikkiteloin sekä manifestipyrkimyksiin että myös pyrkimykseen järjestää tämä asia valtionhoitajakuntaperusteella. Toiseksi on vasemmisto tahtonut kytkeä kansamme suuren kysymyksen ratkaisun yhteen omiin luokkaharrastuksiinsa. Mikäli olen voinut arvostella niitä ehdotuksia, joita vasemmistolta päin asian selvittämiseksi on tehty, ovat ne olleet rakennetut kahteen pääperusteeseen. Toinen on ollut se, että n. s. valtalaisissa oleva hallitusmuoto — en voi sanoa muuta kuin tekele, sillä niin epätäydellinen se on — on hyväksyttävä. Toinen peruste on se, että niinsanottu herra Mannerin eduskunta on herätettävä henkiin valtalain perusteella hallitsemaan maata. Vasemmisto on ollut sillä kannalla, että ellei näitä pääperusteita hyväksytä, se ei ole suostunut mihinkään järjestelyyn, joka tarkoittaisi maamme vapauden ja oikeuden turvaamista. Minun täytyy valittaa, että vasemmisto on asettunut tällaiselle kannalle, sillä vasemmistonkin taholta kuuli kuitenkin keväällä lausuttavan sen käsityksen, että ensin turvaamme kansamme ja maamme oikeudet ja vapaudet ja sitten me riitelemme keskenämme sisäisistä asioistamme. Jos tätä periaatetta olisi noudatettu, niin me olisimme totisesti nyt jo kansamme oikeuksien ja vapauksien turvaamisessa sangen pitkällä.

Entä maalaisliitto? Minun täytyy suoraan tunnustaa, että minä turhaan olen hakenut varmaa,

määrättyä ohjelmaa, jota maalaisliitto olisi johdonmukaisesti noudattanut. Niiden neuvottelujen alussa, jotka ovat tapahtuneet, maalaisliitto näytti pyrkivän valtalakiin, mutta sitten tuli maalaisliitto vakuutetuksi siitä, että valtalaki silloisissa oloissa — niissä oloissa, jotka vallitsivat toista viikkoa sitten — ei mennyt. Silloin maalaisliitto suostui manifestiehdotukseen, mutta huomattava on, että silloin kun maalaisliitto suostui manifestiehdotukseen, oli manifestitie jo mennyt tukkoon. Kun herra Nekrasow tuli manifestin kanssa Pietariin, ei enää ollut allekirjoittajaa. Niitä viivytelyjä, jotka aiheutuivat maalaisliiton epävarmuudesta, saamme kiittää siitä, että tämä pyrkimys kansamme vapauden turvaamiseksi ja laajentamiseksi meni kokonaan myttyyn. (Vasemmalta: Kunnia maalaisliitolle.)

Alettiin sitten muuttuneissa oloissa toisesta päästä. Tehtiin valtionhoitajakunta-ehdotus. Maalaisliitto yhtyi tähän. Herra Alkio itse oli yhtenä puhemiehenä mukana eduskunnalle esittämässä valtionhoitajakunta-ehdotuksen. Mutta jo samana päivänä hän siitä luopui ja peräytyi taasen valtalain kannalla. Herra Alkion siitä tekemä ehdotus, joka sisälsi, että eduskunta „päätäisi julistaa lain heinäkuun 18 päivästä 1917 korkeimman valtiovalan käyttämisestä Suomessa tänään voimaanastuvaksi ja noudatettavaksi”, tuli eduskunnassa hylätyksi. Täällä on mainittu useita kertoja, että se olisi tullut hylätyksi epärehellisen äänestyksen kautta. (Vasemmalta: Niin se tulikin.) Minä pyydän jyrkästi torjua tämän väitteen. (Hälinää.) Eduskunnassa lainoppineelta taholta selvästi todistettiin, että herra Alkion ehdotus oli perustuslain vastainen. Sitä ei voinut äänestää se, joka oli tällä kannalla. Sillä kannalla olin muun muassa minä. Ja jos sama äänestys tulisi tehtäväksi uudestaan tänään, en katsoisi voivani äänestää tätä ehdotusta. Sitten kun ehdotus oli hylätty, yhtyi maalaisliitto jälleen kannattamaan valtionhoitajakunnan asettamista. Mutta kun vaalin piti tapahtua, niin maalaisliitto jälleen keikahti valtalakiin. Silloin ed. Lohi ehdotti, että eduskunta ei nyt valitsisi kolmimiehistä valtionhoitajakuntaa, vaan määräisi heti heinäkuun 18-päivän lain voimaanastuvaksi. Koko asia hautautui silloin perustuslakivaliokuntaan. Ja niin oli toinen yritys — maalaisliiton aluksi kannattama yritys — saada tämä asia järjestetyksi saman maalaisliiton epävarmuuden ja haparoimisen kautta jälleen mennyt myttyyn.

Nyt näyttää siltä, kuin „työväen vallankumouksellinen keskusneuvosto”, joka ilmaantui näyttämölle tiistai-iltana, — aivan välittämättä siitä, että herra Tokoi oli minulle julistanut, että

puheeni siitä oli paljasta lorua — hankkiutuisi ottamaan vallan käsiinsä. Maalaisliitto tekee yhä kaappoja ja esittää yhä sovitteluehdotuksia. Se ehdotus, joka tänään on esitetty, vie arvatenkin taas valtalakiin. Ainakaan ei valtalaki ole sen kautta millään tavoin syrjäytetty. Mahdollisesti se vie myös herra Mannerin eduskuntaan, sillä herra Mannerin eduskunta ei tämän ehdotuksen kautta ole vähimmässäkään määrässä syrjäytetty. Ja ainakin se vie siihen, että jos Venäjällä taas nousee luja hallitusvalta — oli se sitten herra Kerenskin tai Kaledinin tai Leninin hallitus — niin täällä ei ole mitään erityistä orgaania olemassa, jolla olisi Suomen korkein hallitusvalta käytettävänä. Eduskunta on sen vain ikäänkuin pitänyt tallessa toistaiseksi. Minä en voi, niin mielelläni kuin tietysti näkisin, että täällä syntisi yksimielisyys, yhtyä ehdotukseen, joka nähdäkseni ei vie meitä yhtä pikkuistakaan askelta eteenpäin siitä paikasta, missä nyt olemme seisoneet jo kolmatta viikkoa, joka ei ratkaise yhtä ainoata niistä kysymyksistä, joiden ratkaisussa olemme täällä kamppailleet koko tämän ajan.

Meiltä on monasti kysytty, miksi emme mene valtalakiin: Silloinhan olisi kaikki valmista. Minä pyydän lyhyesti vastata, että me emme mene siihen syytä — minä en ainakaan mene — siitä syytä, että se minun mielestäni on huono, vahingollinen ja turmiollinen laki. (Vasemmalta hälinää.) Se on huono Venäjälle päin. Se ei järjestä suhdettamme Venäjään päin nykyisten olojen ja mahdollisuuksien pohjalle. Se jättää meidät tänne venäläisen sotaväen hallittaviksi, ja se saattaa myös meidän oman sotilaskysymyksemme venäläisten ratkaistavaksi. Se ehdotus, minkä perustuslakikomitea on tässä suhteessa tehnyt, tarjoaa meille paljon enemmän, verrattomasti enemmän kuin koskaan valtalaki. Valtalaki on mielestäni heikko myöskin sisänpäin. Se hävittää eron lainsäädäntö- ja hallitusvallan välillä sellaisella tavalla, joka ei takaa minkäänlaista pysyvyyttä valtioelämässä. Tänään hallitsee tällainen eduskunta maata, huomenna hallitsee toisin kokoonpantu, aivan toisten periaatteiden mukaan kokoonpantu eduskunta maata. Kuinka silloin voi syntyä valtiossa sitä vakaisuutta, joka on välttämätön valtiotoiminnan menestymiselle. Se tekee lisäksi vakaumukseni mukaan puoluetaitelun ja puoluekaupittelun — jota herrat vasemmalla tavallisesti kutsuvat lehmäkaupoiksi — pysyväiseksi ilmiöksi meidän valtiollisessa toiminnassamme. Se tekee valtiollisen elämän suorastaan sietämättömäksi. Sanalla sanoen se turmelee koko meidän julkisen elämämme. Se tekee meille myös mahdottomaksi säännöllistä tietä

päästä tästä pois. Se tekee meille mahdottomaksi saada siedettävää hallitusmuotoa toimeen. Tähän me emme mene. Me menemme, niinkuin olen sanonut, asiallisiin uudistuksiin. Me pidämme niitä välttämättöminä. Me pidämme, että niistä uudistuksista, jotka esitetään ohjelmassa „Me vaadimme”, on lukuisia sellaisia, jotka ovat kansallemme aivan välttämättömiä, vaikka olemmekin eri mieltä siitä, mitenkä asiat on yksityiskohdissa järjestettävä. Me olemme myös sitä mieltä, että on tarmokkaasti toimittava leivän hankkimiseksi kansallemme. Mutta sellaisiin toimenpiteisiin, joitten me arvelemme tuottavan kansallemme pysyväistä turmiota, me emme mene. Me pyydämme olla sellaisesta toiminnasta tykkäänään vapaita, tykkäänään erillämme. Muut olkoot kansan ja jälkimaailman edessä vastuunalaisia niistä, jos luulevat jaksavansa sen edesvastuun kantaa.

Minä olen siis yhä sitä mieltä, että kansamme vapaus on toteutettava ja turvattava mahdollisimman laajassa mitassa. Minä olen myös sitä mieltä, että valtiosääntöämme ei pidä turmella eikä hallitusmuotomme muutoksia kytkeä yhteen pyrkimykseen turvata kansamme oikeutta ja vapautta. Paras, väliaikainen ratkaisu olisi mielestäni yhä valtiohoitajakunnan vaali. Sitä ei nyt voida toteuttaa ja sentähden on puhemiehistö, äänestuksen jälkeen, tehnyt sen ehdotuksen, että kunnes eduskunnan päätös valtionhoitajakunnan asettamisesta toteutetaan tai eduskunta muuten toisin päättää, keisarin ja suuriruhtinaan vallan käyttäminen annetaan Suomen senaatin Talousosastolle. Hyväksymällä tällainen järjestely päästään luullakseni siltä paikalta, jolla nyt ollaan. Tällä pohjalla voidaan luullakseni saada aikaan hallitus, joka nauttii verrattain laajaa kannatusta ja joka kykenee maata hallitsemaan; tällä pohjalla voidaan myöskin heti päästä valmistamaan uutta hallitusmuotoa, ja saamme kansamme oikeuden ja vapauden turvatuksi. Ne, jotka eivät tähän tahdo mennä, kantakoot menettelystään edesvastuun. Minä aavistan, että se tulee kansan ja jälkimaailman edessä olemaan raskas. (Keskustasta: Ei! Oikeistosta: Hyvä!)

Ed. Juutilainen: Minä pyydän saada kannattaa ed. Alkion tekemää ehdotusta.

Ed. Alkio: Siinä lausunnossa, jonka ed. Ingman täällä esitti, hän erityisesti koetti myös leimata sen sovittelupolitiikan, jota maalaisliitto on yrittänyt noudattaa koettaaksensa löytää yhtymäkohtaa oikeiston ja vasemmiston välillä. Lausunnon johdosta pyytäisin tässä esittää muutaman sanan sen oikaisuksi ja selvitykseksi.

Ed. Ingman sanoi, että hän tahtoi asian järjestettäväksi siten, että korkeimman valtiovallan sijoittaminen käy voimassaolevien lakien mukaan. Mitä ensinnäkin tähän kohtaan lausunnossa tulee, täytyy minun sanoa, että valtiovallan käyttämisen järjestäminen, jos se tapahtuu silläkin tavalla, kuin puhemiehistön enemmistön ehdotus tänään sisältää, ei ole voimassaolevien lakien kirjaimen mukainen. Tiedämme jokainen, että aseman järjestelyyn on pyritty sovelluttamalla ja henkiinherättämällä jo kuolleeksi ennen selitetty Hallitusmuodon 38 §. Tämä § ei kumminkaan säädi mitään siitä, että eduskunta tällä tavalla voisi siirtää suuriruhtinaan vallan senaatille. Minä myönnän, että tähän on oikeus ja siihen mahdollisesti tullaan, mutta väitän, että tämä ei voi olla sen enemmän lainmukainen menettely kuin sekään menettely, jota maalaisliiton puolesta siinä ponnessa, jonka täällä esitin, on ehdotettu.

Oikeiston herrojen puolelta on näiden keskustelujen aikana usein huomautettu siitä, että Suomen Hallitusmuoto edellyttää kaksi valtiovaltaa, hallitsevan ja lakiasäättävän. On selitetty, että jos eduskunta ottaa itsellensä hallitusvallan, se merkitsee vallankaappausta. Mutta samalla on näiden herrojen puolelta sekä jo ennen tämän eduskunnan koossaoloa, että usein tämän eduskunnan neuvottelujen aikana, huomautettu, että jos eduskunta, ottamalla tämän vallan käsiinsä, käyttää itse sitä valtaa, se sillä kertaa on tehnyt sellaisen vallankaappauksen, jota heidän lainopillinen omatuntonsa ei voi sallia. Nämä samat herrat ovat kuitenkin olleet valmiit tunnustamaan sen vallankaappauksen, minkä Venäjän väliaikainen hallitus viime maaliskuulla teki, sillä lain mukaan ei myöskään Hallitusmuodon 38 §:n mukaan ollut minkäänlaista laillista oikeutta jättää Suomen hallitusvaltaa käytettäväksi sille väliaikaiselle hallitukselle, minkä Venäjän vallankumous oli luonut.

Ed. Ingman lausui täällä, että hän on turhaan etsinyt mitään määrättyä ohjelmaa siitä menettelytavasta, jota maalaisliittolaiset ovat tässä asiassa noudattaneet. Sen jälkeen mainitsi hän muutamia kohtia siitä, miten me olisimme menettelleet suostumalla tällöin yhteen, silloin toiseen ehdotukseen. Tässä esityksessään hän kuitenkin huomattavalla tavalla esitti asiat toisin kuin miten ne ovat kehittyneet. Mitä ensinnäkin tulee siihen manifesti-ehdotukseen, joka porvarillisten ryhmien puolelta oli täällä tekeillä, maalaisliittolaiset eivät kertaakaan olleet siihen yhtyneet, koska sen perusteella olisi edelleen, sellaisena kuin se alkuperäisenä oli, Suomi jätetty riippuvaksi yhteyteen Venäjän kanssa. Kun keskustelut sittem-

min kehittyivät sille asteelle, että oli ratkaistava „joko — tahi”, esitti ed. Talas neuvottelevan toimikunnan kokouksessa uuden ehdotuksen, joka pääasiallisesti sisälsi samaa manifestin sisältöön nähden kuin mitä nyt täällä maalaisliiton puolelta esitetty pönsilauselmä. Kun tämä ehdotus oli sitten käsiteltävänä erityisten porvarillisten ryhmien neuvotteluissa, ei yksikään porvarillisista ryhmistä suostunut tunnustamaan tätä. Maalaisliittolaiset, ollen ohjelmallensa uskollisia, lupasivat tunnustaa sen sillä edellytyksellä, että myöskin porvarilliset ryhmät sen tekisivät ja jos se oli ainoa ratkaisukeino, jolla tilanteesta silloin päättiin. Kun oltiin kenraalikuvernöörin kanssa neuvottelemassa, tuotiin maalaisliiton puolelta esille se ajatus, että me edelleenkin olemme valtalain kannalla, mutta emme tahdo vastustaa, jos tällainen manifesti tulee, minkälaiseksi se edustaja Talaan suunnittelemana nyt oli tullut. Kenraalikuvernööri asetti silloin kysymyksen kaikkien toisten porvarillisten ryhmien edustajille: mille kannalle heidän ryhmänsä asettuvat jos valtaaki tulisi hyväksytyksi? Silloin ruotsalaisen ryhmän puolelta vapaaherra Wrede ilmoitti, että ryhmä vastustaa valtalakia, tulee lojaalisesti alistumaan, vaikka hän, muistaakseni, omasta puolestaan pani vastalauseen valtalakia vastaan. Nuorsuomalaisen puolueen taholta ilmoitti ed. Talas, että äänestuksen kautta oli tultu siihen, että 13 11 vastaan vastusti valtalakia sellaisenaan, mutta että ryhmä kokonaisuudessaan lupaa asettua lojaaliseksi, jos valtalaki tulee vahvistetuksi. Suomalaisen puolueen taholta ed. Ingman ilmoitti, että ryhmä pitää valtalakia vahingollisena ja vaarallisena maalle, mutta jos se tulee voimaantumaan, ryhmä kuitenkin asettuu lojaalisesti noudattamaan sitä. Tällainen oli siis tulos. Näiden paperien kanssa sai herra Nekrasow lähteä Pietariin. Sitä ennen hän kuitenkin kääntyi sosialidemokraattisen ryhmän puoleen, pyytään heidän lausuntoaan siitä, mille kannalle he asiassa asettuvat. Sosialidemokraattinen ryhmä lienee jonkunlaisen vastauksen antanutkin; en tarkemmin tiedä minkälaisen. Maalaisliiton eduskuntaryhmä, sen jälkeen, kun vallankumousvyöryt alkoivat uudestaan sekoittaa näitä asioita, on koettanut löytää uutta sovittelutapaa, jolla voitaisiin löytää sellainen ratkaisu, jonka alle eduskunnan enemmistö voisi yhtyä. Tässä pyrkimyksessä ei meitä ole johtanut horjuvaisuus siinä merkityksessä, josta ed. Ingman puhui ja josta muuten sillä taholla on hyvinkin suurta puhetta pidetty, vaan meidän pyrkimyksiämme on johtanut tässä asiassa vilpittön halu saada järjestetyksi Suomen kansan hallitus-asema sillä tavalla, että se vastaisi nykyhetken

suurta tarvetta. Me olemme pyrkineet siis siihen silläkin uhalla, että meidän on täytynyt tehdä useita eri ehdotuksia. Mutta me jyrkästi väitämme, että meidän menettelytapamme, mitä päämäärään tulee, on ollut asemaan nähden ehdottomasti lojaalinen ja selvä.

Mitä vihdoin siihen äänestykseen tulee, johon ed. Ingman myöskin viittasi, siihen, jolloin ed. Ingman ynnä useat muut äänestivät sosialidemokraattien vastaehdotusta maalaisliittolaisten ehdotusta vastaan, siitäkin pari sanaa. Menettelyyn syyksi hän ilmoittaa, että hän ja hänen puolueoverinsa eivät voineet äänestää maalaisliittolaisten ehdotusta sentähden, että hän piti sitä perustuslain vastaisena, mutta sosialistien ehdotusta perustuslain mukaisena. Sosialidemokraattien ehdotus sisältää ensinnäkin kansalliskokouksen kokonkutsumisvaatimuksen, ja se on vallankumousvaatimus, ed. Ingman! Jokainen, joka on äänestänyt täällä sellaisen ehdotuksen puolesta, on siveellisesti sitonut itsensä tähän lupaukseen, silloin, kun tässä eduskunnassa kenties tulee esiin kysymys: kansalliskokous, vaiko eduskunnan työn jatkaminen. Tämä sama julistus vaatii, että tässä maassa on torpparivapautus julistettava heti siitä päivästä, jolloin tämä julistus hyväksytään, ilman mitään ehtoja. Kun me maalaisliittolaiset emme voi hyväksyä tällaista, emme voi äänestää myöskään sellaisen ehdotuksen puolesta. Me ajamme torpparivapautuksen asiaa, mutta eri ehdoilla, kuin mitä tässä sosialidemokraattien esityksessä oli vaadittu. Ja jos täällä tulee sellainen vaatimus esiin, käsitän minä, että kaikki ne, jotka ovat äänestäneet sosialidemokraattien ehdotuksen puolesta, ovat siveellisesti sitoutuneet siihen, että kaikki vuokramaat Suomessa on siitä päivästä alkaen, kun tämä julistus on tullut tunnustetuksi, julistettava vapaiksi ilman korvausta. (Eduskunnasta: Hyvä!) Onko tämä sitten perustuslain mukaista tekoa, minä en tällä kertaa tahdo sitä ratkaista. Mutta minä epäilen, että puheenaoleva äänestys tapahtui siinä tarkoituksessa, että vain saataisiin maalaisliittolaisten välitysehdotus kaa-detuksi. Mitä sitten seuraa sen jälkeen, ei liene tarkoitettu toteuttaa. Ei tarkoitettu siis toteuttaa eikä vakavasti ottaa sitä ehdotusta, jota oli äänestetty sosialidemokraattien ehdotuksena. Tällaista menettelyä minä en tunnusta perustuslailiseksi. Minä väitan, että se on epärehellistä menettelyä. (Eduskunnasta: Hyvä!)

Ed. Ingman edelleen viittasi siihen, että maalaisliittolaisten nyt esittämä ehdotus on jonkinlaisessa kaukaisessa yhteydessä — ei hänkään väittänyt, että se on aivan läheisessä — sen vallankumouspyrkimyksen kanssa, jota sosialidemo-

kraatit nykyään ajavat. Minä kumminkin pyydän sanoa, että se on aivan nimenomaan tähdätty tätä vallankumouspyrkimystä vastaan. Maalaisliittolaisten ehdotuksella on tarkoitettu pysäyttää vallankumous, saada laillisella tavalla järjestetyksi se, mikä tulee nähtävästi laittomasti järjestetyksi, jos ed. Ingmanin periaatteet voitavat. (Eduskunnasta: Oikein!)

Ed. Ingman on lausunut, että se mahdollisesti myöskin veisi takaisin Mannerin eduskuntaan. Siinä lausunnossa, jonka yhteydessä äsken ehdotukseni tein, oli myöskin kohta, jossa nimenomaan jo sosialidemokraattiselle ryhmälle mainittiin esitettyä, että maalaisliittolaiset eivät missään tapauksessa tule tunnustamaan enää Mannerin eduskuntaa, eikä siis siitä puolelta olla oikeutettuja millään asteella asian kehitystä seurattaessa maalaisliittolaisia vaatimaan siihen. Jos siis maalaisliittolaisilla tässä suhteessa, kun eduskunnassa ryhdytään äänestämään, on oikeiston lojaalinen kannatus, tulemme siihen, että Mannerin eduskuntaa ei ainakaan enemmistöllä tässä eduskunnassa päätetä. Toinen asia on sitten, jos oikeisto tälläkin kerralla asettuu kannattamaan sosialidemokraattien ehdotusta. (Naurua!)

Ed. Ingman vielä kerran huomautti siitä, että tämä valtalaki on huono. Melkein joka kerta, kun olen tältä paikalta puhunut valtalaista, olen minä sanonut samaa. Mutta tässä ehdotuksessa, joka nyt on kysymyksessä, ei ole valtalaista kysymys. Ryhtymättä tällä kertaa erityisesti väittelemään valtalin puolesta, pyydän vain saada todeta sen, että valtalin huonouden on sanottu johtuvan siitä, että siinä sotilasasiat ja ulkopoliittikka jäävät vielä venäläisten huostaan. Venäläiset kuitenkin täällä, ainakin kenraalikuvernööri venäläisen väliaikaisen hallituksen edustajana, useita kertoja on huomauttanut, että valtalin mukaan hänen mielestään heti, kun se voimaan tulee, voidaan nämä asiat täällä muuttaa. Ja minä olen katsonut, että niin voidaankin tehdä varsinkin, jos kehitys tapahtuu sitä suuntaa, kuin nykyään on tapahtumassa. Mutta tällä kertaa tämän äänestyksen kautta, joka nyt on kysymyksessä, ei ole äänestys valtalaista vaan yksinkertaisesti siitä, että sen hallitusvallan, mikä tällä kertaa on tuuliajolla, Suomen eduskunta korjaisi omiin käsiinsä. Me maalaisliittolaiset olemme sitä mieltä, että kun me sen korjaisimme eduskunnan huostaan, se olisi kokolailla hyvissä käsissä. (Vasemmalta ja keskustasta: Oikein!)

Edelleen ed. Ingman kosketti sitä, millä tavalla asema nyt järjestettäisiin, jos puhemiehistön enemmistön ehdotus tulisi voimaan. Olemmekohan me todella niin kykenemättömiä, ettei asiasta sit-

ten voi päästä mihinkään, jos tämä äsken tekemäni ehdotus tulee hyväksytyksi, jos eduskunta päättää ottaa hallitusvallan omiin käsiinsä? Eiköhän eduskunta verrattain yksinkertaista tietä — tietysti riitelemisen perästä — voi päästä siihen, että se järjestää tälle maalle hallituksen, joka hoitaa tämän maan asioita eduskunnan antamien ohjeiden mukaan? Minä uskoisin, että siihen on mahdollisuutta, ja pidän edelleen, että tämä järjestely on se, joka lopulta pakottaa tämän vasemmistonkin alistumaan laillisen järjestyksen alle eikä pyrkimään vallankumoukseen. Se voi olla, että erehdyn, ja minä otaksunkin, että meidän ehdotuksemme tulee täällä kumotuksi. Mutta minulla on se varma usko, että jos se tulee voimaan, meillä on silloin parempi asema kuin silloin, jolloin hallitusvaltamme oli Venäjän väliaikaisen hallituksen, taikka Venäjän keisarin, taikka Ruotsin kuninkaan kädessä. (Eduskunnasta: Oikein!)

Ed. Ingman edelleen sälytti taasen edesvastuun niiden selkään, jotka tässä asiassa eivät ole alistuneet niihin ehdotuksiin, joita oikeiston puolelta on tehty. Minä en sälytä täällä edesvastuuta siitä, mikä on seuraus, jos se ehdotus voittaa, joka oikeiston puolelta on tehty, en kenenkään selkään. Sillä minulla on sellainen lojaalisuus tämän eduskunnan päätöksiä kohtaan, että mikä täällä tulee päätökseksi, siihen on alistuttava. Tämä alistumisen velvollisuus on Suomen kansalla nykyhetkellä niin suuri, ettei ainakaan eduskunnan johtavain miesten pitäisi tulla tälle paikalle julistamaan, että jos se tai tämä ehdotus tulee päätökseksi, he eivät alistu. Nykyään on kansa liikkeellä, joka ei myöskään ilmoita lojaalisesti alistuvansa eduskunnan päätöksiin. Jos me emme täällä alistu päätöksiimme, kansa ulkopuolella ei alistu meidän päätöksiimme, eikö tämä ole anarkiaa? (Vasemmalta: Sitä herrat tahtovat.) Me maalaisliittolaiset olemme koettaneet saada täällä luokkapuolueita sovitetuiksi, me olemme olleet jonkunlaisena kompromissioikeutena niiden välillä. Emme ole onnistuneet tätä sovittelua saamaan aikaan. Mutta minä pyydän selittää, hyvät herrat ja naiset, että me olemme johdonmukaisesti pyrkineet yhteen ainoaan tarkoitukseen, ja se on tämä: Saamaan eduskunnassa sellainen järjestely nykyisen tilanteen selvittämiseksi, että ainakin eduskunnan huomattava enemmistö voisi olla sen takana.

Ed. Ståhlberg: Hallituskysymys olisi välttämättä ja viipymättä saatava ainakin väliaikaisesti järjestetyksi. Sitä vaativat pakottavasti elintarveasiat, valtion raha-asiat, valtiopäi-

väasiat ja yleiset hallitusasiat. Sitä vaatii kansamme tarve ja tahto. Mainittu tarkoitus olisi jo pari viikkoa sitten ollut saavutettavissa, jos eduskunta tai sen koko enemmistö olisi ajoissa yhtynyt siihen, että hallitusvalta julistuskirjalla ja eduskunnan suostumuksella toistaiseksi uskottaisiin senaatin talousosastolle. Se olisi viime viikolla ollut saavutettavissa, jos olisi toimitettu päätetyn valtionhoitajakunnan vaali eikä sitä äänestetty perustuslakivaliokunnan lausunnosta riippuvaksi. Sama tarkoitus, suomalaisen elimen asettama täysilukuinen, riittävällä toimivallalla varustettu senaatti on vihdoin nytkin saavutettavissa, jos hyväksytään puhemiehistön ehdotus, että keisarille ja suuriruhtinaalle kuulunut valta toistaiseksi uskotaan senaatin talousosastolle.

Sellaisella asiain järjestelyllä on tukea Suomen perustuslain säännöksissä ja se on sopusoinnussa Suomen valtiosäännön yleisen kannan kanssa. Siinä asiaintilassa, joka nykyhetkellä on olemassa, voi eduskunta Hallitusmuodon 38 §:n periaatteitten nojalla väliaikaisesti järjestää hallitusvallan käyttämisen ja, kun Suomen valtiosäännön yleinen kanta on se, että hallitusvalta on lainsäätävävallasta erillään, niin on sen mukaista, että eduskunta määrää väliaikaisen hallitusvallan käyttäjän, vaan ei itse ryhdy hallitusvaltaa käyttämään, joka yleisemmin sovellettuna tuskin olisi käytännöllisesti mahdollistakaan.

Ilman hallitusvaltaa ei nykyaikainen valtio voi tulla toimeen, ei lyhyempääkään aikaa. Perustuslaillista tietä voidaan, niinkuin sanottu, hallituskysymys nyt saada väliaikaisesti järjestetyksi sitovalla tavalla, antautumatta niihin ristiriitoihin ja epätietoisuuksiin, joita perustuslakia sivuuttavasta vallankumouksellisesta menettelystä välttämättä aiheutuisi. Jos puhemiehistön ehdotus hyväksytään, voidaan viipymättä saada muodostetuksi uusi senaatti, jolle pitäisi saada kannattajaksi enemmistö tässä eduskunnassa ja josta voisi tulla työkykyinen ja hallituskykyinen, ja tälle hallitukselle voitaisiin saada viipymättä valtakirjat annetuiksi. Silloin saataisiin myöskin säännöllinen valtiopäivätyö ja lainsäädäntötyö sekä uuden hallitusmuodon aikaansaamiseksi että sisäisten uudistusten alalla käyntiin. Asetetun uuden hallituksen olisi myöskin harkittava, voidaanko viime valtiopäivillä päätettyjä lakeja, joita ei silloin nimenomaan vahvistettaviksi lähetetty, nyt vahvistaa sellaisinaan vaiko vasta uuden eduskuntakäsittelyn jälkeen. (Vasemmalta: Vasta uuden tietysti!) Mutta hallituksen järjestämistä ei alkuaan ed. Lohen tekemä, nyt uudistettu ehdotus auttaisi eteenpäin, vaan jatkaisi vain nykyistä sietämätöntä, järjestämätöntä asiaintilaa

ja uhkaisi hallitusolojen saattamista entistään pahempaan sekasortoon.

Kannatan sentähden puhemiehistön ehdotusta.

Ed. Kello salmi: Ed. Alkio, ensimmäisessä tänään täällä käyttämässään puheenvuorossa, selosti sitä kirjevaihtoa, joka maalaisliiton aloitteesta kulki eilen ja tänä päivänä sosialidemokraattisen ryhmän välillä. Tämä kirjevaihto lyhykäisesti totesi sen, että maalaisliitto ei ollut vielä kukaan lopullisesti määritellyt kantaansa tämän kysymyksen ratkaisemiseksi. Ehdotus sen kysymyksen ratkaisemiseksi eilen oli heillä kokonaan toinen kuin tänään, sidottuna kylläkin yhteen aivan erillään nyt esillä olevasta kysymyksestä. Näin ollen, kun heidän ehdotuksensa meni tuollaiseksi, ei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä katsonut voivansa mitenkään kannattaa sitä, mitä tämänpäiväinen maalaisliittolaisten tekemä ehdotus sisältää. Näin ollen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta esitän seuraavaa:

että sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, käyttää eduskunta Suomen eduskunnan heinäkuun 18 päivänä 1917 Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä hyväksymän lain perusteella ja mukaan.

Ed. W r e d e: Efter de yttranden här afgifvits af herrar Ingman och Ståhlberg har jag icke mycket att tillägga. (Vasemmalta: Det är bra!) Det borde ju för enhver i denna församling vara klart att frågan om regeringsmaktens ordnande är så trängande, att den icke vidare kan uppskjutas, och det är därför som ett förslag till dess lösning framställts af landtdagens presidium, ett förslag, hvilket, såvidt jag förstår, är snart sagdt det enda, som nu skulle leda till en lösning. Jag ber därför att få i allo understöda presidiets förslag.

Det förslag, som nyss framställdes af hr Kello salmi och hvilket går ut på att landtdagen skulle själf utöfva den kejsaren och storfursten förut tillkommande högsta makten i enlighet med 18-juli-lagen, detta förslag, hvilket således förutsätter, att denna lag redan vore i kraft, bygger på en förutsättning, som icke har stöd i lag, och är således lagstridigt. Det kan därför enligt min tanke icke här komma under omröstning.

Hvad beträffar det af hr Alkio framställda förslaget, så vill jag, innan jag ingår därpå, först uttala att jag är öfvertygad om att hr Alkio och hans meningsfränder i kammaren vid framställningen af sitt förslag utgått från en uppriktig önskan att åstadkomma en sådan bas för frågans

reglering, på hvilken alla de olika grupperna i landtdagen kunde ställa sig, både de, som stå till höger om agrargruppen, och de, som äro till vänster om densamma. Men jämte det jag oförbehållsamt erkänner detta, måste jag tillika fastslå, att den utväg, som hr Alkio och hans meningsfränder valt, äfven denna gång icke är egnad att föra till målet.

Såsom jag förstär vår gällande Regeringsforms stadganden i dess 38 §, kan meningen med dessa stadganden ingalunda vara den, att landtdagen eller, såsom det då var, riksdagen genom dem skulle erhållit rätt att ensidigt ändra statsförfattningen. De åtgärder, till hvilka riksdagen, numera landtdagen, kan skrida, måste för den skull vara begränsade till sådana, hvilka inom statsförfattningens ram kunna vidtagas. Grundtanken i dessa stadganden är att under sådana utomordentliga förhållanden, då någon bärare af högsta makten icke finnes, det står folkrepresentationen fritt och till och med är dess plikt att skaffa ett organ för statsmakten. Men om representationen besluter göra detta på det sätt, att den tager utöfningen af denna makt i sina egna händer, skulle ju detta innebära en grundväsentlig ändring af konstitutionen och kan därför icke öfverensstämma med dessa stadganden eller inrymmas inom deras ram. Det ankommer ju på landtdagens herr talman att afgöra, huruvida detta förslag är af den beskaffenhet, att det kan komma under omröstning. Jag ber dock, med all respekt för det beslut herr talmannen kommer att fatta, att få såsom min menig uttala, att förslaget såsom stridande mot grundlag icke borde komma under omröstning.

Hvad sedan beträffar innehållet af detta förslag, så behöfver jag efter de yttranden, som här afgifvits, icke närmare ingå därpå. Jag kan förena mig om hvad här sagts därom att detta förslag, om det blir landtdagens beslut, icke alls för oss närmare målet. Det är nämligen icke tänkbart, att landtdagen faktiskt skulle kunna själf utöfva regeringsmakten. Det måste finnas ett så beskaffadt organ, som kan göra detta, och då förslaget icke går ut på att öfverlämna den högsta makten åt ett sådant organ, så skulle vi efter förslagets antagande stå på samma punkt som hittills. Vi vinna därigenom icke någonting i sak. Det enda, som vi åstadkomma, är förvirring och oreda, ty ett sådant system, enligt hvilket landtdagen skulle utöfva regeringsmakten, kan icke leda till annat. Det måste enligt min tanke rent af leda till anarki. Hr Alkios förhoppning att därigenom ordningen i samhället skulle återställas, kan således icke genom dess antagande realiserar.

Då hr Alkio här antört delar af ett samtal, som de borgerliga gruppernas delegerade haft med generalguvernören, vill jag göra därtill ett litet tillägg. Det har sin riktighet, att jag på generalguvernörens fråga, huru den svenska gruppen skulle förhålla sig, om 18-juli-lagen bragtes i gällande kraft, afgaf det svaret, att jag är öfvertygad därom att denna grupp med afseende å såväl denna lag som alla lagar, hvilka i laglig ordning tillkomma, kommer att förhålla sig lojalt och underkasta sig dem, men jag tillade ytterligare, att detta sagts under förutsättning, att lagen verkligen tillkommer i laglig ordning, och uttalade för egen del, att jag för närvarande icke är i stånd att inse, på hvad sätt den i laglig ordning kan bringas till stånd. Den beskyllning, att de, hvilka vid en omröstning om kontraposition röstade på socialisternas förslag och icke på agrarerernas och till hvilka äfven jag hörde, skulle hafva handlat illojalt, har redan hr Ingman bemött. Hvad mig personligen beträffar, hade jag från denna plats förklarat, att det från agrarhåll framställda förslaget enligt min tanke föll utom konstitutionen och att jag icke under något förhållande kunde rösta därpå.

Jag ber att få understöda presidiets förslag och ytterligare betona, att, såvidt jag inser, antagandet af detta förslag för närvarande är det enda medlet att komma ur den svåra situation, i hvilken vi råkat, och att få till stånd en regeringsmakt, som kan rekonstruera senaten och kan handla så att landets intressen tillvaratagas.

Ed. T a l a s: Sen johdosta, että täällä on lausuttu se käsitys, että ed. Alkion ehdotus sotisi perustuslakeja vastaan, ja että siis puhemies ei voisi esittää tätä ehdotusta äänestettäväksi, katson asiakseni ensinnä tarkastaa ed. Alkion ehdotusta tältä kannalta, siirtyäkseni sitten asiallisesti käsittelemään puhemiehistön ja ed. Alkion ehdotuksia. Minun mielestäni ei voi valtiossa, joka ei ole anarkian vallassa, syntyä sellainen tilanne, ettei olisi mitään elintä, joka käyttäisi korkeinta hallitusvaltaa. Kun Suomessa ei nyt ole hallitusta, niin johtuu mielestäni sekä yleisistä periaatteellisista että myöskin nimenomaan Hallitusmuodon 38 §:n määräyksistä, että korkein hallitusvalta kuuluu Suomen eduskunnalle. Suomen valtiosääntö on kyllä rakennettu sille periaatteelle, että hallitusvalta ja lainsäädäntövalta kuuluvat eri valtioelimille ja tästä johtuu, että kun se valtioelin, jolle korkein hallitusvalta on kuulunut, on kukistunut, on eduskunta velvollinen huolehtimaan siitä, että saadaan valtioelin hallitusvaltaa varten. Tätä valtiosääntömme periaatetta onkin eduskunta yrittänyt toteuttaa päätöksellään valtioonhoitaja-

kunnan asettamisesta ja samaa tarkoittaa myös puhemiehistön nyt tekemä ehdotus, että korkein hallitusvalta luovutettaisiin senaatin talousosastolle. Kumpikin ehdotus on kumminkin tarkoittanut vain väliaikaista järjestelyä. Lopullisen ratkaisun saapi kysymys vasta silloin, kun maallemme voidaan vahvistaa uusi hallitusmuoto. Jos nyt eduskunta kumminkin katsoo, että korkeimman hallitusvallan väliaikainen säilyttäminen eduskunnalla paremmin edistää maan onnea ja menestystä kuin sanotun vallan luovuttaminen senaatin talousosastolle, niin sitä tarkoittava päätös ei soti perustuslakejamme vastaan. Tällainen päätös sotii sitäkin vähemmän perustuslakejamme vastaan, koska Hallitusmuodon 38 §:ssä jätetään eduskunnan velvollisuudeksi „varjella ja puolustaa valtakunnan vapautta”, milloin valtakunnassa ei ole eri valtiolintä hallitusvaltaa varten. Eduskunnan itsensä ratkaistavaksi täytyy jäädä, varjeleeko ja puolustaako se valtakunnan vapautta paraiten siten, että se väliaikaisesti itse käyttää hallitusvaltaa, vaiko siten, että se väliaikaisesti luovuttaa tämän hallitusvallan erityiselle valtiolimelle. Näistä syistä minä puolestani en saata tulla muuhun tulokseen, kuin että ed. Alkion ehdotus ei soti perustuslakejamme vastaan ja uskaltais minä puolestani siis lausua sen toivomuksen, että eduskunnan herra puhemies katsoisi mahdolliseksi esittää tämän ehdotuksen äänestettäväksi.

Mutta kun minun sitten tulee asiallisesti tarkastaa päitä kahta ehdotusta, niin minä puolestani asetan niistä etusijalle sen ehdotuksen, joka tarkoittaa korkeimman hallitusvallan siirtämistä senaatin talousosastolle. Käytännöllisistä syistä täytynee eduskunnan kumminkin, vaikkakin ed. Alkion ehdotus tulisi hyväksytyksi, aivan ensi tilassa, muodossa tai toisessa luovuttaa ainakin osa niistä oikeuksista, jotka kuuluvat korkeimmalle hallitusvallalle, senaatin talousosastolle. Minä puolestani en ainakaan saata käsittää, miten eduskunta käytännössä voisi itse käyttää muita oikeuksia kuin ehkä oikeutta vahvistaa lakeja, päättää eduskunnan kokoonkutsumisesta ja hajoittamisesta sekä senaatin asettamisesta. Mutta näittenkään oikeuksien väliaikainen luovuttaminen senaatin talousosastolle ei pitäisi kansanvaltaismallekaan katsantokannalle näyttää vaaralliselta. Mitä nimittäin ensinnä tulee lakien vahvistamiseen, niin se tosiasiallinen valta, mikä eduskunnalla nykyään on, tekee mahdottomaksi millekään senaatille estää eduskunnan päätösten voimaansaattamista. Ei meidän myöskään tarvitse pelätä, että mikään senaatti sillä väliajalla, joka kuluu, kunnes maalle saadaan uusi halli-

tusmuoto, voisi ryhtyä eduskuntaa hajoittamaan. Tämäkin oikeus voi siis huoletta jäädä senaatin talousosastolle. Se ei kumminkaan voi sitä käyttää vastoin eduskunnan tahtoa. (Vasemmalta: Miks'ei?) Samasta syystä voi senaatille myös jäädä oikeus eduskunnan kokoonkutsumiseen. Ja mitä vihdoin tulee oikeuteen senaatin asettamiseen, niin ei tarvinne pelätä, että mikään senaatti erotessaan kykenisi tai edes haluaisikaan aikaansaada senaattia, joka ei nojautuisi eduskunnan enemmistöön. Minusta näyttää kysymys sellaiselta, että asiallisesti saavutetaan aivan sama valta eduskunnalle, jos eduskunta luovuttaa korkeimman hallitusvallan senaatin talousosastolle, kuin jos se pidättää eräitä oikeuksia itselleen. Mutta käytännössä sitävastoin on hyvinkin suuri ero. Jos ed. Alkion ehdotus tulee hyväksytyksi, niin on eduskunta varmaankin aivan erinomaisen suurten vaikeuksien edessä, vaikeuksien, joitten selvittäminen viepi aikaa, jota nyt olisi paremmin käytettävä.

Minä tahdon huomauttaa myös siitä, että valtiollisen itsenäisyytemme kannalta katsoen ei ole mitään periaatteellista eroa kummankaan ehdotuksen välillä. Kumpikin ehdotus siirtää korkeimman hallitusvallan Suomeen. Kumpikin ehdotus on siis itsenäisyyskannalta katsottuna yhtä hyvä. On mielihyvällä todettava, että jos eduskunta hyväksyy minkä ehdotuksen tahansa näistä kahdesta, niin ei enää voida itsenäisyysskysymyskäsämme palata sille puolitielle, jota valtalaki aikoinaan tarkoitti. Valtalaki on, tuli mikä ehdotus tahansa eduskunnan päätökseksi, lopullisesti rauennut. Valtalailla on ollut suuri merkitys meidän pyrkimyksessämme täyttää itsenäisyyttä kohti. Se vaikutti epäilemättä herättävästi kansaamme ja aikaansai sen, että itsenäisyyksvaatimuksemme viime vaaleissa tuli niin selvästi esille. Mutta aika on mennyt valtalain ohi. Se on, vaikkakaan se ei koskaan voimaastunut, ollut maallemme siunausta tuottava. Mutta nyt sen aika on mennyt. Valtiollinen tilanne tekee meille mahdolliseksi, jopa velvoittaa me dät asettumaan valtiollisessa suhteessa toiselle kannalle. Minä sentähden en myöskään saata kannattaa ed. Kelloalmen tekemää ehdotusta, joka vielä, sikäli kuin saatan ehdotusta käsittää, koettaisi palata valtalain kannalle.

Eräs kohta ed. Alkion lausunnossa pakottaa minut vielä käyttämään puheenvuoroa. Ed. Alkio lausui, että se manifestiluonnos, joka minun tekemäni ehdotuksen pohjalla esitettiin porvarillisten ryhmien puolelta silloiselle kenraalikuvernöörille, että tämä ehdotus asiallisesti olisi sama kuin se, jonka ed. Alkio nyt täällä teki.

Minun täytyy sanoa, että minä en saata yhtyä tähän käsitykseen. Täydellisesti ei se ehdotus, joka tuossa manifestissa tehtiin, vastaa kumpakaan nyt esillä olevista ehdotuksista, mutta jos tarkastaa, mikä ehdotus on lähempänä sitä ehdotusta, joka oli manifestissa, niin se epäilemättä on puhemiehistön ehdotus. Manifestisahan ehdotettiin, että Venäjän hallitus luopuisi hallitusvallastaan Suomessa pidättämällä Venäjän hallitusvallalle eräitä oikeuksia. Mutta tähän manifestiehdotukseen liittyi oleellisesti myöskin se osa puhemiehen puheesta, joka samalla kertaa jätettiin kenraalikuvernöörille ja joka ajottiin aikaansaada nimenomaisen eduskuntapäätöksen kautta. Ja tässä puhemiehen puheessa puhemies olisi ilmoittanut eduskunnan päätöksen mukaan, että korkein hallitusvalta siirretään senaatin talousosastolle; siis aivan samaa kuin puhemiehistö nyt ehdottaa. Minun täytyy siis sanoa, että tämä manifestiehdotus lepäsi samalla pohjalla, kuin puhemiehistön nyt tekemä ehdotus, ja juuri sentähden, että minun ehdotukseni oli manifestiehdotuksen pohjana, minun on sitä helpompi nyt yhtyä kannattamaan puhemiehistön tekemää ehdotusta.

Ed. Arokallio: Niinkuin viimeisessä täysistunnossa jo mainitsin, olen samalla kannalla kuin nyt tehty ed. Alkion ehdotus on. On valittavaa, että näin tärkeänä ajankohtana, kuin nykyinen on, viikkomääriä on tuhlatu sellaisiin neuvotteluihin joista jo alumpitään on voinut tietää, etteivät ne eduskunnan nykyisessä kokoonpanossa voi viedä mihinkään positiivisiin tuloksiin oikeiston toivomassa mielessä. Nyt ei ole aika mihinkään teoretikoimiseen, vaan asioita on tosilojen kannalta arvostettava. Tällöin on heti muistettava, että viime eduskunta 5/6 äänen enemmistöllä julisti niin sanotussa valtalaisessa esitetyn asian ratkaisemisen kiireelliseksi. Ei kukaan voine väittää, etteikö asian ratkaiseminen olisi nykyään monin kerroin kiireellisempi. Viime eduskunta hyväksyi perustuslain määräämässä järjestyksessä 2/3 äänten enemmistöllä valtalain. Päätöksen johdosta hajotti Venäjän väliaikainen hallitus eduskunnan. Suomen kansan suuri enemmistö, joka ei tunnustanut eikä tunnusta Venäjän väliaikaiselle hallitukselle laillista oikeutta olla Suomen hallituksena, käsitti hajoituksen laittomaksi, mutta ulkonaisten syiden takia noudattivat kaikki puolueet määräystä uusien vaalien suorittamisesta. Tämän kautta Suomen kansa laillistutti vaalit, joten tämä eduskunta on Suomen kansan ainoa laillinen eduskunta. Tämän Suomen eduskunnan

tulee Suomen kansan puolesta ja nimessä antaa vastaus siihen, hyväksyykö se viime eduskunnan päättämän valtalain periaatteen. Kieltämättä on nykyisessäkin eduskunnassa suuri enemmistö valtalain periaatteiden takana. Varmasti 2/3 eduskuntaa hyväksyy valtalain periaatteet. Ettei tämä eduskunta jo ole antanut vahvistusta valtalaisissa ilmituodulle periaatteelle, johon tuu ilmeisesti siitä epälojaalisesta äänestyksestä, johonka osa eduskunnasta teki itsensä syyppäksi. Tämä menettely ei tuota kunniaa eikä se anna voittoa niille, jotka sitä harjoittivat, ja tuollainen menettely osoittaa huonoa kykyä arvostella tosiasioita. Ilmeistä on myös, että eduskunta aikaisemmin tai myöhemmin tulee tunnustamaan valtalain periaatteet. Huolimatta siitä, että maamme etevimmät lakimiehet kaiken suuren auktoriteettinsa nojalla ovat koettaneet maan tasalle painaa tätä lakia, ja huolimatta siitä, että tämän lain huonoja puolia alituisesti on oikeistolaislehdissä esitetty, pysyy kuitenkin yleisenä mielipiteenä tässä maassa, ainakin tämän maan suomenkielisessä väestössä, se, että valtalaisissa on julkilausuttu oikea periaate, se periaate, että kaikki valta on peräisin kansalta. Tämä kansanvaltaisuuden periaatehan meidän aikanamme tulee tunnustetuksi yhä useammassa maassa.

Ruotsalais-suomalaisen valtiojärjestyksen syvimpänä pohjana on tämä ajatus ja lopulta tämä ajatus aina on päässyt tunnustetuksi, joskin sitä usein on koetettu milloin milläkin keinolla syrjäyttää. Niinpä Ruotsissa 1809 tätä periaatetta noudattaen eduskunta yksin sääsi ja vahvisti uuden hallitusmuodon. Aivan samalla tapaa on valtalakikin ja se tapa, jolla se tahdotaan säätää, ilmaus samasta periaatteesta.

Valtalain periaatteen tunnustaminen ja vahvistaminen on mielestäni ainoa keino, millä eduskunta voi nyt päästä työhön ja millä maamme olot saadaan järjestetyiksi. Tämä pitäisi ainakin jo nyt niittenkin edustajien huomata, jotka tähän saakka ovat turhaan voimiansa ponnistaneet päästäksensä ilman valtalakia liikkeelle. Tällä hetkellä seisovat he yhä samalla kuollessa pisteellä, jolla olivat tänne tullessaan, eivätkä he löydä mitään keinoa päästäkseen umpikujasta, johon nyt ovat joutuneet. Muuta keinoa menestykselliseen eduskuntatyöhön ei nyt ole olemassa kuin valtalain periaatteen käyttäntöön ottaminen. Ja vastoin useain oikeistolaisen mieltä olen minä puolestani vakuutettu siitä, että jos eduskunta lojaalisesti asettuu valtalain periaatteen kannalle, sosialidemokraatit tulevat osaltaan jouduttamaan asiain käsittelyä eduskunnassa Suomen uuden hallitusmuodon aikaansaamiseksi. (Vasemmalta: Oikein!)

Valtalain periaatteen hyväksymisen kautta avataan tie Suomen kansan itsenäisyysvaatimusten toteuttamiselle. En sano, että se on saavutettu, vaan sanon, että sen kautta avataan tie siihen. Itsenäisyys on meille välttämätön. Se on kansan ainoa pelastus siitä sekasorrosta, johon maailmansota venäläisen anarkian muodossa on meidät syöksemäisillään. Ei tarvitse esittää mitään todistuksia siitä, miten vallattomuus, yhä enemmän veljestellen venäläisen kurittoman sotaväen kanssa ja yhä enemmän itsetietoisesti nojautuen sen huonompiin aineksiin, alkaa maassa rehennellä. Ei tarvitse muuta kuin viitata Mommilan ryöstöretkeen ja muistaa, miten ilki-työntekijät eivät edes vetäytyneet ryöstämästä ruumiita. Jos maamme pääsee villityksen jalkoihin, jos isänmaallista mieltä voidaan niin sokaista, että voidaan samassa hengenvedossa puhua maamme itsenäisyysvaatimuksesta ja venäläisen sotaväen käyttämisestä alkeellisen järjestyksen järjestelmälliseksi rikkomiseksi, niin olemme hukassa.

Mahdollisuus saavuttaa itsenäisyytemme ei ainoastaan astu meitä suurin askelin lähemmäksi, vaan kaikki viittaa siihen, että lopullisen teon suorittaminen käy meille välttämättömäksi ehkä piankin. Niin paljon kuin suinkin mahdollista on, täytyy sentähden eripuraisuuden aiheet keskuudestamme saada syrjäytetyiksi, jotta oikean hetken tultua emme olisi täysin kykenemättömiä sitä hyväksemme käyttämään. Minun mielestäni käy yhä selvemmäksi, että Suomen julistautuminen itsenäiseksi ja nykyisessä sodassa puolueettomaksi tarjoo meille ainoan keimon välttää nälänhätä, työttömyys ja rahataloudellinen pula. Saamalla rajamme avatuiksi vapaalle kaupankäynnille niin itään kuin länteen ja etelään voimme nuo vaarat torjua.

Kansanvallan, järjestyksen, kotiemme pelastuksen ja Suomen kansan sisimmän toiveen: Suomen täydellisen itsenäisyyden nimessä rohkenen kehoittaa eduskuntaa mahdollisimman kokonaisuena hyväksymään ed. Alkion ehdotuksen. (Eduskunnasta: Hyvä!)

Ed. E s t l a n d e r: Jag ber att få understöda det af presidiet framlagda förslaget. I afseende därå ansluter jag mig i allt väsentligt till det, som här har uttalats af friherre Wrede och jämväl andra talare.

Beträffande de nu föreliggande öfriga förslagen måste jag tillstå, att jag icke kan se någon större skillnad mellan det från socialdemokratiskt håll frambörda förslaget och det af agrarerne framlagda. Det finnes nämligen i

hvardera en gemensam punkt, om man nämligen får på det af agrarerne framlagda förslaget anlägga en sträng måttstock. I hvardera inneligger nämligen, såvidt jag kan finna, ett erkännande af att den s. k. 18-juli-lagen allaredan har kraft af lag. Det heter nämligen i agrarerne förslag, att landtdagen „skulle besluta att tillsvidare själf utöfva den makt, som enligt tidigare i kraft varande stadganden ankommit å kejsaren och storfursten”. Om detta skall vara annat än en felformulering, så innebär detta, att de stadganden i vår grundlag, som bestämma kejsaren och storfurstens makt och myndighet, vore upphäfda, och detta skulle väl då hafva skett genom den s. k. 18-juli-lagen. Skulle nu detta verkligen vara förslagsställarnas mening, så måste jag återkomma till det, att då är verkligen i denna väsentliga punkt agrarerne förslag på samma bas som det socialdemokratiska. Denna omständighet, om jag har tolkat förslaget rätt, synes också utgöra ett af de många skäl, som enligt min mening torde förhindra landtdagens högt ärade talman att till omröstning föredraga detta förslag. Att det socialdemokratiska förslaget icke torde kunna föredragas, därom behöfves väl icke yttermera ordas.

Då jag kommit att beröra denna s. k. 18-juli-lag, vill jag i anledning af den senaste ärade talarens, hr Arokallios, yttrande endast erinra om, att skall denna lag anses härröra ur den demokratiska statsuppfattningens idé, så utgör den i alla fall ett oäkta barn af denna idé. Landtdagen innehåller ju nu den högsta makten, beroende på att det för närvarande icke finnes någon utöfvare af densamma, men enligt denna statsförfattning är det en skyldighet för landtdagen att öfverlåta densamma å ett eget statsorgan. Det är sålunda som, enligt 38 § R. F. „Riksens Ständer”, d. v. s. folkrepresentationen, ha att skydda och försvara landets frihet, det är genom att utse ett nytt organ för uppbärande af högsta statsmakten. Härvid synes det mig icke vara öfverensstämmande med vår regeringsforms anda, att landtdagen skulle förbehålla sig fortfarande utöfning af vissa befogenheter, medan den högsta makten i öfrigt skulle öfverlåtas å ett särskildt organ. För en sådan anordning, som icke är öfverensstämmande med vår statsförfattning, fordras nödvändigtvis grundlagsändring. En sådan har icke lagligen kommit till stånd, hvarken i dessa eller andra här ifrågakommande afseenden.

Att landtdagen skulle behålla och utöfva högsta makten, det är det, som agrarerne förslag åsyftar. Under nuvarande omständigheter tror jag, att det icke är för mycket sagdt, att detta

skulle blott ytterligare gifva näring åt stridigheterna inom samhället och inom landtdagen, dessa stridigheter, hvilka frammanat de dåraktiga och brottsliga förehafvanden, som, länge förberedda, under dessa dagar framträdtt och som, då de en gång fått i full låga uppflamma, icke längre skola kunna ens af deras tillskyndare och upphofsmän åter släckas.

Ed. I n g m a n: Minä olen velvollinen vastamaan muutamia sanoja herra Alkiolle. Minä en ole hetkeäkään epäillyt, ettei maalaisliitto olisi täysin rehellisesti koettanut löytää jotakin sovittelevuutta, jonka ympärille puolueet sen vasemmalla ja oikealla puolella voisivat yhtyä. Mutta minun on ollut pakko todeta, kuinka häilyväinen maalaisliiton kanta tässä on ollut, kuinka se on siirtynyt ehdotuksesta toiseen ja kuinka sen välittäjätehtävä sentähden on tullut epäonnistuneesti suoritetuksi. Ed. Alkio teki kiivaan hyökkäyksen niitä vastaan, jotka ovat tunnustaneet väliaikaisen hallituksen. Sellaisia on, niin kuin tunnettua, ollut sekä vasemmistossa että oikeistossa. Minulla on tähän hetkeen asti ollut se käsitys, että niitä on ollut myöskin maalaisliitossa ja että varsinkin sillä kannalla on ollut ed. Alkio. Minä en perusta tätä käsitystäni yksinomaan siihen, että herra Alkio oli viime kevänä hankkimassa kansallemme väliaikaiselta hallitukselta maaliskuun-manifestin, joka mielestäni oli hyvä teko. Mutta minulla on edessäni eräs paperi, jossa sanotaan näin: „Näin ollen ja sen yhdistyksen johdosta, missä Suomi vuodesta 1809 lähtien on ollut Venäjän kanssa, on myöskin se hallitusvalta Suomen asioissa, joka tämän maan lakien mukaan kuuluu hallitsijalle, tunnustettava tätä nykyä olevan mainitun väliaikaisen hallituksen käytettävänä, vaikka hallitusmuodon muutos Venäjällä tekeekin tarpeelliseksi Suomen ja Venäjän välien uudestaan järjestämisen Suomen eduskunnan myötävaikutuksella”. Tämän paperin alla on nimi Santeri Alkio ja myöskin Kalle Nurmela; siinä on myöskin esimerkiksi allekirjoittaneen nimi. Tästä minä teen sen johtopäätöksen, että me tässä asiassa herra Alkion kanssa olemme olleet samalla kannalla, ja minun mielestäni ei pitäisi niin jyrkästi hylätä entistä kantaansa, vaikka onkin tullut toiselle kannalle.

Sitten minun täytyy myöskin vielä, niin ikävää kuin se onkin, hiukan puhua äänestysistä, kun äänestetään vastaesityksistä. Herra Alkio näkyy olevan sillä kannalla, että kun äänestetään vastaesityksistä, niin sitoo itsensä kannattamaan kaikkia niitä esityksiä, joita äänestää

jotakin toista vastaan. On kuitenkin enimmäkseen, kun vastaesityksistä äänestetään, siten, että on valittava kahden huonon välillä, jotka kummatkin hylkää. Ja näin oli asianlaita myöskin silloin, kun äänestettiin herra Mäen ja herra Alkion ehdotuksen välillä. Kummankin me hylkäsimme. Emme ole sitoutuneet, herra Alkio, ollenkaan, ei siveellisesti eikä muutenkaan, kannattamaan herra Mäen ehdotusta. Mutta minä olin ja olen yhä edelleen sitä mieltä, että herra Mäen ehdotus oli valtiosäännön puitteitten sisäpuolella. Se oli sitä siitä syystä, että siinä ainoastaan anottiin toimikunnan tai — niinkuin minä täsmällisemmin tahtoisin sanoa — valiokunnan asettamista erään julistuksen laatimista varten. Minä en ollenkaan hyväksynyt sen julistuksen sisältöä, mutta valiokunnan asettaminen sellaisen julistuksen laatimista varten ei ollut mikään toimenpide, joka olisi mennyt valtiosääntömme ulkopuolelle. Minä pyydän herra Alkiolle ilmoittaa, mitä minä katsoisin epärehelliseksi äänestykseksi. Minä katsoisin siksi, jos silloin, kun asetetaan herra Kellosalmen ja herra Alkion ehdotukset tänään vastatusten — jos ne joutuvat vastatusten — ne, jotka ovat presidion kannalla, silloin äänestäisivät ed. Kellosalmen ehdotusta. Se olisi minun mielestäni epärehellistä äänestystä. Minä toivon, että oikeistossa silloin ei ole tuleva ainoatakaan ääntä ed. Kellosalmen ehdotukselle. Jos herra Alkio siitä huolimatta yhä pysyy väitteessään meidän epärehellisyydestämme ja herra Arokallio siinä häntä säestää, niin se riippuu seikoista, joille minä en mitään mahda.

Ed. R i k k o n e n: Yhdyn asiallisesti ed. Kellosalmen lausuntoon siinä, että maalaisliiton eduskuntaryhmän puolesta täällä äsken herra Alkion tekemä ehdotus ei sisältänyt aivan samaa, kuin se kirjelmä, joka sosialidemokraattiselle ryhmälle maalaisliiton puolesta eilen oli jätetty. Sen vuoksi yhdyn kannattamaan ed. Kellosalmen täällä äsken tekemää päätöslauselmaehdotusta.

Samalla pyytäisin ehdottaa vielä, että ennenkin tästä asiasta lopullisesti päätetään ja ruvetaan äänestämään, otettaisiin päivällisloma ja sen jälkeen kokoonnuttaisiin uudestaan.

P u h e m i e s: Ed. Kellosalmi ed. Rikkosen kannattamana on ehdottanut seuraavaa: Sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, käyttää eduskunta Suomen eduskunnan heinäkuun 18 päivänä 1917 Suomen korkeimman valtiovallan käytämisestä hyväksymän lain perusteella ja mu-

kaan. Kun, kuten sanoin, ed. Kellosalmen ehdotusta on kannatettu, pyydän ilmoittaa käsityksenäni, että koska laki 18 päivästä heinäkuuta 1917 Suomen korkeimman valtiovalan käyttämisestä ei ole säädettyssä järjestyksessä vahvistettu, sen vuoksi ja kun eduskunta sen perusteella siis ei voi käyttää korkeinta hallitusvaltaa Suomessa, on ed. Kellosalmen ehdotus lainvastainen, enkä siitä senvuoksi voi sallia äänestettävän.

Ed. Haataja: Minä puolestani olen yleensä suhtautunut eduskuntatyöhön siten, että olen eduskunnan täysi-istunnon aikana ryhtynyt käyttämään puheenvuoroa ainoastaan sellaisissa kysymyksissä, jotka ryhmäni nimenomaan on minun hoitaakseni antanut. Nyt esillä oleva kysymys on kuitenkin minusta sellainen, joka velvoittaa täällä olevan lakimiehen lausuntonsa siitä antamaan, sillä onhan tämän kysymyksen pohjana ja ytimenä varsinaisesti kysymys erilaisesta laintulkinnasta. Nimittäin sikäli kuin käsitan tilannetta, on perussyynä siihen pulmaan, jossa nyt ollaan, varsinaisesti eri ryhmien ja eri henkilöiden erilainen suhtautuminen valtalakiin, joka erilainen suhtautuminen taas riippuu oikeudellisesta erimielisyydestä. Puolestani ensiksikin katsoisin, että on juridisesti kiistämätöntä, että valtalaki, tullaksensa laiksi, tarvitsee vielä sekä vahvistuksen että julkaisemisen. Tämän kannan on myös selvästi eduskunnan enemmistö lausunut julki, ja tämän kannan on nähdäkseni myös selvästi valitsijain enemmistö ympäri maata omaksunut vaalien tuloksen kautta. (Vasemmalta: Ei ole!) Ne, jotka taistelevat tätä kantaa vastaan, ovat nähdäkseni ensinnäkin juridisesti väärässä, mutta lisäksi ne taistelevat vastoin sitä käsitystä, jonka kansan enemmistö on selvästi omaksunut. Toiseksi lähtisin siitä, että valtalain voi vahvistaa ainoastaan se, jolla keisarille ja suuriruhtinaalle aikaisemmin kuulunut valta on hallussaan. Täällä on varsinkin viime eduskunnan aikana lausuttu usein se ajatus, että tämä valta on ilman muuta Venäjän vallankumouksen kautta siirtynyt Suomen eduskunnalle. Jos näin olisi laita, niin eihän silloin olisi tarvittu valtalakia tuota valtaa enää siirtämään. Minun nähdäkseni ne, jotka ovat tuota väittäneet ja kuitenkin samalla puuhanneet tämän vallan siirtämistä eduskunnalle valtalain kautta, ovat toimineet täysin ristiriitaisesti. Mielestäni vastalaki, jos se voitaisiin saattaa voimaan, voi siirtää eduskunnalle tämän korkeimman vallan. Tämä johtuu jo siitä, mitä täällä jo usein on esille tuotu, nimittäin, että meidän perustuslakimme, valtiopäiväjärjestyksemme ja hallitusmuotomme nimenomaan edellyttävät, että on erityinen lainsäädäntö-

valta ja erityinen korkein hallitusvalta, ja tämän perusteen muuttaminen voi tapahtua ainoastaan lainsäädäntötiellä, perustuslain säätämässä järjestyksessä. Mutta lisäksi v. 1772 Hallitusmuodon 38 § on ainoa pykälä, joka minun nähdäkseni sisältää määräyksiä analoogisesta tapauksesta sen tapauksen kanssa, joka meillä nyt on edessä, ja myös tämä pykälä antaa minun nähdäkseni eduskunnalle vain oikeuden valita uusi kuningassuku, uusi korkeimman vallan käyttäjä entisen sijaan. Mutta sitävastoin se ei anna eduskunnalle oikeutta itse ottaa tuota korkeinta hallitusvaltaa haltuunsa.

Täällä on ed. Talas vedonnut muutamiin sanoihin tässä pykälässä, mutta minun nähdäkseni hänen vetoomisensa niihin ei voi pitää paikkaansa, sillä näistä sanoista minun nähdäkseni ei voi johtaa eduskunnalle oikeutta itse ottaa tuota korkeinta valtaa haltuunsa. Eduskunta voi niiden sanojen perusteella ryhtyä erinäisiin toimenpiteisiin lainsäädännön rajoissa, mutta korkeimman vallan haltuunsa ottaminen ei ole niiden sanojen perusteella mahdollinen. Niin ollen ei eduskunta myöskään voi vahvistaa valtalakia sillä tavalla kuin ed. Arokallio täällä puheessaan lausui, vaan tietäisi eduskunnan toimenpide, jos se tällaiseen toimenpiteeseen ryhtyisi, selvästi lainvastaista tekoa eduskunnan taholta. Sen sijaan eduskunta voi määrätä täysin pätevällä tavalla, kenen on korkeinta valtaa käytettävä sen sijasta, joka sitä on aikaisemmin käyttänyt (Vasemmalta: Haataja keisariksi), sen mukaan kuin 1772 Hallitusmuodon 38 §:ssä säädetään. Tämä tällainen määrääminen ei suinkaan ole mikään lainsäädäntötoimenpide, kuten on väitetty, vaan se on ainoastaan voimassaolevan lain perusteella tapahtuva valitsemistoimenpide, johon riittää eduskunnan yksinkertainen äänten enemmistö. Sen mukaan eduskunta myös voi yksinkertaisella äänten enemmistöllä määrätä, että korkeinta valtaa on senaatin talousosaston käytettävä. Se seikka, että eduskunta on aikaisemmin päättänyt, että korkein valta on siirrettävä valtionhoitajakunnalle, mutta tämän asettaminen on toistaiseksi lykkääntynyt, ei estä eduskuntaa täysin laillisella tavalla päättämästä, että joku tai jotkut eduskunnan ulkopuolelta tuota valtaa saavat hoitaa siihen saakka, kunnes tällainen valtionhoitajakunta on asetettu. Näin ollen minun nähdäkseni se ehdotus, joka täällä on tehty korkeimman vallan antamisesta senaatin talousosastolle, on ainoa mahdollinen, johon tässä voidaan lain puitteissa tulla. Ja minun on huomautettava, että on pidettävä tarkoin huolta, että ratkaisu tälle kysymykselle todellakin saadaan lain puitteissa aikaan, ja tavalla, joka yleensä lakimiespiireissä voidaan lailliseksi

tunnustaa. Sillä jos asia järjestetään muulla tavalla, on odotettavissa ja epäiltävissä, että ainakin suuri osa kansaa ja todennäköisesti suurin osa virkamiehistöä, ehkä kaikkikin, eivät tule tuollaista menettelytapaa lailliseksi tunnustamaan eivätkä tule siihen alistumaan ja maassa tulee täydellinen oikeudellinen anarkia aikaan.

Täällä on lisäksi ollut kysymys siitä, voidaanko asettaa äänestyksen alaiseksi ed. Alkion ehdotus. Minun nähdäkseni ed. Alkion ehdotus, joka tietää sitä, että eduskunta itse ottaisi korkeimman vallan käsiinsä, on perustuslain vastainen eikä siis sellaisena voi tulla asetetuksi äänestyksen alaiseksi valtiopäiväjärjestyksen mukaan. Täällä on maalaisliiton taholta aikaisemmin mainittu ja väitetty, että täällä juristien taholta harjoitetaan juridista saivartelua. Minä puolestani tahdon väittää ja lausua sen, että olen kaiken aikaa juristina toimiessani yleensä taistellut juridista saivartelua vastaan kaikissa niissä erikoisissa kysymyksissä, joiden kanssa olen välittömästi tekemisissä ollut, ja että minulla yleensä ei ole mitään halua juridiseen saivarteluun. Mutta tämä kysymys, joka tässä on esillä, on niin selvä, että lakimiesten keskuudessa ei siitä nähdäkseni voi olla eri mieltä eikä edustamaani kantaa voi sanoa juridiseksi saivarteluksi. Sen minä kyllä hyvin ymmärrän, että maallikko voi katsoa yhtä lakipykälää koko lailla toisin katsein kuin lakimies, mutta mihinkään muuhun tulokseen ei minun mielestäni lakimiespiireissä ainakaan yleisemmin voitane tässä kysymyksessä tulla.

Ed. Vuorimaa: Se taistelu, jota täällä niin suurella kiivaudella on käyty kaksi viikkoa Suomen itsenäisyysasiassa, on sentähden niin häikäilemätöntä, että taistelua käydään kahden suuren periaatteen ja eri maailmankatsomuksen välillä, nimittäin nykyisyyden ja menneisyyden, kansanvaltaisuuden ja byrokraatis-monarkististen periaatteiden välillä. Oikeisto on mitä sitkeimmillä keinoilla koettanut puolustaa vanhaa byrokraattista asemaansa ja se on tarttunut sitä varten lopuksi oljenkorteen, Hallitusmuodon 38 §:ään, joka sisältää hallitushuoneen vallan perimyjärjestyksen. Ensin on meidän siinä suhteessa muistettava, että Porvoon valtiopäivät päätöksellään kumosivat tämän vallanperimyslain, silloin kun ne Aleksanteri ensimmäisen kanssa sopivat siitä, että Venäjän keisari on samassa Suomen suuriruhtinas, ja luopuivat kokonaan määräämästä vallanperimyksestä ja siis hylkäsivät tämän perustuslain pykälän. Saivartelemisella on oikeisto vetänyt esille tämän vanhan kumotun pykälän. Mutta vaikka tämä vielä tunnustettaisiinkin olevan

voimassa, niin voimme samalla tavalla saivartelulla päästä saman pykälän mukaan siihen tulokseen, että meidän pitäisi pitää jotakuta Venäjän entisen hallitsijahuoneen jäsentä nykyään meidän suuriruhtinaanamme, sillä siinä määrätään: mutta jos valtaistuini jäisi avoimeksi miespuolisen kuningasheimon miespuolisen sukupuuton kautta, niin ainoastaan siinä tapauksessa eduskunnalla on oikeus, josta oikeisto on tehnyt itsellensä lain ja tahtoo käyttää sitä estääksensä eduskunnan päätöksiä Suomen itsenäisyyden asiassa. Jos me olettaisimme, että entinen suuriruhtinas Nikolai II olisikin kuollut, niin löytyy hänen huonekuntansa jäseniä useita jälellä. Niiden siis oikeiston mielipiteen mukaan täytyisi olla Suomen suuriruhtinaita. Mutta sitä ei voi Suomen kansa tunnustaa eikä Suomen valtiopäiväjärjestys siihen pienintäkään oikeutta anna. Kun siis ei ole minkäänlaista korkeinta hallitusvaltaa nykyään, niin on luonnollista, että se hallitusvalta, joka ennen on kuulunut Venäjän hallitsijalle, nyt on siirtynyt Suomen eduskunnalle. Oikeisto on myös puolustanut sitä menettelytapaa, että valittaisiin valtionhoitajakunta tai että siksi asetettaisiin Suomen senaatin talousosasto. Ei tämäkään ole perustuslain mukaista, sillä ei missään perustuslaissa puhuta valtionhoitajakunnasta. Ei sellaista löydetä Hallitusmuodostakaan. Se on keksitty Ruotsin eduskunnan toimenpiteestä, silloin kun sen kuningas Kustaa IV syöstiin valtaistuimelta ja Ruotsin eduskunta teki silloin selvästi valtiokaappauksen. Se antoi vallan semmoiselle hallituskunnalle, josta eivät perustuslait puhuneet mitään. Ed. Wrede ynnä muut juristit ovat esittäneet, kuinka meidän täytyy seisoa perustuslain kannalla ja ottavat esimerkin Ruotsin valtiokaappauksesta, jossa ei sen eduskunta ole seisonut perustuslakinsa kannalla. Tämä on ristiriita heidän menettelyssään.

Mitä sitten tulee valtalakiin, jonka kannalle maalaisliitto on asettanut alkuperäisesti, niin se sisältää sen tilanteen, mikä nykyään vallitsee maassamme. Ei löydy minkäänlaista muuta korkeinta hallitusvaltaa kuin Suomen eduskunta. Siitä ei päästä mihinkään. Valtalakia on monella tavalla moitittu, mutta ne moitteet, mitkä sitä vastaan ovat tehdyt, ovat ainoastaan osaksi oikeutettuja. Toista osaa kohtaan ne eivät ole oikeutettuja. Ed. Wrede sanoi, ja myös ed. Talas epäroiden häntä kannatti, että jos Suomen eduskunta ottaisi korkeimman hallitusvallan käsiinsä, niin syntyisi siitä anarkia tai suuria vaikeuksia. Onpa lausuttu, että eduskunnan täytyisi silloin määrätä ja nimittää nimismiehetkin maassa. Mutta valtalain viimeisessä pykälässä nimenomaan

määrätään, että tällaiset juoksevat, hallinnolliset asiat, jäävät toistaiseksi Suomen senaatin talousosastolle. Tätä ei oikeisto tahdo ottaa kuuleviin korviin. Mutta nyt ei olekaan valtalaista semmoisenaan kysymys, vaan nyt on kysymys siitä ehdotuksesta, joka seisoo täydellisesti valtalain pohjalla ja jonka ed. Alkio on tehnyt, että kaikki valta on siirtyvä Suomen eduskunnalle. Jos se siirtyy Suomen eduskunnalle, niin siitä ei suinkaan synny anarkiaa. Jos tämä ehdotus hyväksytään, niin on samalla tämä eduskunta eikä mikään muu tästälähin omistanut korkeimman hallitusvallan ja oikeutettu muun muassa vahvistamaan kunnallislait, mitkä viime eduskunta hyväksyi, ja samaten 8 tunnin työpäivälain tehdas- ja kaupunkilais-y. m. töissä. Samoin se on oikeutettu asettamaan toimivan hallinnollisen hallituksen, senaatin, joka, niinkuin täällä jo ed. Alkio huomautti, tulee toimimaan eduskunnan valtuudella ja eduskunnan nimessä siksi, kunnes on saatu toimeen uusi valtiomuoto, joka lopullisesti muodostaa nämät asiat. Se puolustus, jolla ed. Ingman koetti viimeksi puolustaa jyrkimmän oikeiston menettelyä siinä äänestyksessä, jolla ensi kerran hylättiin maalaisliiton ehdotus, on peräti kaksimielinen. Se ehkä juuri kuvaa sitä käytöstapaa ja moraalista henkeä, joka vallitsee siinä puolueessa, johon ed. Ingman kuuluu. Minä sentähden puolestani kannatan sitä ehdotusta, minkä ed. Alkio teki, ja toivon, että lopuksi saadaan loppu tälle surkealle taistelulle Suomen eduskunnassa Suomen itsenäisyysasiassa ja päästään järjestämään asioita niin, että Suomen kansa tulee täydelliseen itsenäisyyteen ja voi astua toisten vapaiden kansojen kanssa täyttämään sitä historiallista tehtävää, mikä sille kuuluu.

Puhemies: Lienee syytä nyt keskeyttää tämän asian käsittely ja ottaa päivällislomaa k:lo 1½ 7:ään. Voitane kumminkin julistaa nyt valitsijamiesten vaalin tulos.

Valitsijamiesten vaalin tulos.

Sihteeri lukee:

Valitsijamiesten vaalissa 15 p:nä marraskuuta 1917, jota varten oli sisään jätetty viisi eri ehdokaslistaa, on kunkin listan hyväksi äänestänyt:

Listan n:o 1	26	äänestäjää
„ „ 2	90	„
„ „ 3	22	„
„ „ 4	37	„
„ „ 5	21	„
yhteensä	196	äänestäjää.

Listan n:o 2 hyväksi annetuista vaalilipuista ovat kuitenkin puhemiehet julistaneet yhden mittättömäksi.

Tämän mukaan on eri listojen ehdokkaista valittava:

Listasta n:o 1	6	varsinaista jäsentä
„ „ 2	21	„ „
„ „ 3	5	„ „
„ „ 4	8	„ „
„ „ 5	5	„ „
yhteensä	45	varsinaista jäsentä.

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on siis valittava:

Listasta n:o 1	2	varajäsentä
„ „ 2	6	„
„ „ 3	2	„
„ „ 4	3	„
„ „ 5	2	„
yhteensä	15	varajäsentä.

Valituiksi ovat tulleet:

Listasta n:o 1

jäseniksi: Ed. Lohi, Haapanen, Juutilainen, Joukahainen, Arffman ja Kokko;
varajäseniksi: Leinonen ja Rentola.

Listasta n:o 2

jäseniksi: Alavirta, Aromaa, Eloranta, Hakkinen, Hoikka, Anton Huotari, Hurmevaara, Alma Jokinen, Kiiskinen, Hanna Kohonen, Komu, Laakkonen, Leppänen, Mäki, Mänty, Orasmaa, Saarinen, Savolainen, Tuomi, Usenius ja Virkki;

varajäseniksi: Härmä, Koponen, Leho-
kas, Murto, Paasonen ja Raitanen.

Listasta n:o 3

jäseniksi: Pennanen, Hälvä, K. E. Linna, Snellman ja Laine;
varajäseniksi: H. I. Linna ja Kaitila.

Listasta n:o 4

jäseniksi: Ala-Kulju, Louhivuori, Peura-
koski, Puumala, Retulainen, E. Saari, Sjöstedt-
Jussila ja Tavastähti;

varajäseniksi: P. Virkkunen, Heimonen
ja Rantasalo.

Listasta n:o 5

jäseniksi: R. Furuholm, G. Gädde, J. Inborr, J. Sundblom ja E. Hornborg;
varajäseniksi: R. Colliander ja S. V. Roos.

Vakuudeksi:

Ernst Lindelöf.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Hoikka: Pyydän, että valitsijamiehet jäävät tänne valitsemaan puheenjohtajan nyt heti.

Täysi-istunto keskeytetään k:lo 4,45 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 6,30 i. p.

Puhemies: Jatketaan keskustelua puhemiestön ehdotuksen johdosta, joka koskee

Korkeimman hallitusvallan käyttöä Suomessa.

Ed. Alkio: Ed. Ingman äskeysessä lausunnossaan koetti osoittaa epäjohtonmukaisuutta minun suhtautumisessani väliaikaiseen hallitukseen. Sen johdosta pyydän selittää seuraavaa. Väliaikaisen hallituksen ilmestyttyä näyttämölle, Suomen eduskunnan kokoonnuttua, nykyisen Suomen hallituksen asetuttua väliaikaisen hallituksen nimittämänä tehtäviensä hoitamaan, oltiin maassa yleensä sen tunteen valtaamina, että oli olemassa vallankumouksellinen tilanne, jolloin ei niin tarkoin lasketa, onko tämä tilanne syntynyt perustuslakien mukaan. Kun sen jälkeen eduskunnassa tuli kysymykseen, millä tavalla eduskunta suhtautuu väliaikaiseen hallitukseen, lausui minä puolestani useamman kerran sen käsityksen, että Venäjän väliaikainen hallitus ei ole laillinen hallitus, vaan että se on vallankumouksen luoma ja siis vallankumoushallitus. Sellaisena olen minä puolestani aina suhtautunut väliaikaiseen hallitukseen. Toisin on ollut niiden laita, joitten puolesta ed. Ingman äsken puhui. Ne ovat, varsinkin myöhemmin, selittäneet, että väliaikainen hallitus on täällä laillinen hallitus. Mielipiteitten välillä on siis jyrkkä ero olemassa. Kun se vastalause, josta ed. Ingman äsken täällä luki kappaleen, ilmestyi perustuslakivaliokunnan mietintöön, kirjoitin minä sen

vastalauseen alle nimenomaan siinä tarkoituksessa, että tässä vastalauseessa ei ollut nimitetty Venäjän väliaikaista hallitusta „lailliseksi” hallitukseksi. Mutta tilanne on sen jälkeen muuttunut. Venäjän väliaikainen hallitus on tämän jälkeen kaatunut, mikäli tänne tulleet tiedot kertovat. Se vallankumouksen tilanne, joka oli saatanut tämän väliaikaisen hallituksen kellaiseen valtaan, jolla se piti silloista Suomea vallassaan, on siis kaatunut. Me olemme nyt uudessa vallankumoustilanteessa. Tämän vallankumouksen tilanteen yhteydessä on näyttänyt tarjoutuvan tilaisuus siihen, että Suomenkin puolelta voidaan tehdä sellainen vallankumousjärjestely, että Suomi ottaa sen vallan nyt käsiinsä, joka tuuliajolle joutuneena on tällä hetkellä meidän otettavissamme.

Kun siis olen nyt asettunut sille kannalle, että tässä ei tapahdu mitään vallankumousta laillista hallitusta vastaan, olen sitä mieltä, että se menettelytapa, jota olen joutunut noudattamaan, on oikea. Jos ed. Ingmanin menettelytapaa noudatettaisiin, tultaisiin siihen, että meille huomenna mahdollisesti ilmoitetaan, että Pietarissa on syntynyt uusi vallankumouksellinen väliaikainen hallitus, ja silloin joudutaan uudestaan ratkaisemaan, tunnustammeko me tämän Pietarissa syntyneen uuden väliaikaisen hallituksen lailliseksi hallitukseksi Suomessa mieluummin kuin tunnustamme Suomen eduskunnan laillisesti oikeutetuksi käyttämään Suomen hallitsijavaltaa. Tästä on kysymys ja siitä on tänä päivänä ratkaistava.

Muihin ed. Ingmanin väitteisiin en tahdo enää vastata. Ne olivat sitä laatua, että ne eivät vastatodisteluja kaipaa, jos joku niitä tahtoo tarkastaa edellisen lausuntoni valossa.

Ed. Kellosalmi äskeysessä lausunnossaan selitti, että se ehdotus, jonka äsken esitin, oli toinen, kuin mitä maalaisliiton puolelta oli ennen ilmoitettu. Tämä ei ole tosi. Se on sanasta sanan sama ehdotus, jonka toispäiväisessä istunnossa täällä ed. Lohi esitti.

Ed. Haataja kiinnitti huomiota siihen, että jos asema järjestyy sillä tavalla, kuin minun ehdotukseni edellyttää, syntyy maassa sellainen anarkian tila, jolloin virkamiehet ja suuri osa kansaa eivät alistu noudattamaan sitä hallitusauktoriteettia, jota eduskunta näin tulisi pitämään kädessään. Onkohan tämä ed. Haatajan lausunto kansallisesti viisas ja ennakoita oikein harkittu? Minä kysyn vain. (Vasemmalta: Kiinaan Haataja!) Sillä jolleivät Suomen virkamiehet alistu noudattamaan laillisesti valitun eduskuntansa määräyksiä silloin, kun tämä eduskunta, halli-

tusvallan ensi kerran jouduttua suomalaisiin käsiin, päättää käyttää tätä hallitusvaltaa läillisen järjestyksen aikaansaamiseksi maassa, jollei Suomen virkamiehistö silloin alistu tätä valtaa noudattamaan, minä jätän arvoisien edustajien itse harkittavaksi, minkälaisessa valossa tämä virkamiehistö silloin esiintyy kansansa ja tulevan historian edessä. (Vasemmalta: Suomettarelaisena, bobrikoffilaisena.)

Mitä vihdoin tulee kansaan, on minulla Suomen kansasta se käsitys, että se kyllä tulee alitumaan, jos vain eduskunta pääsee sellaisiin päätöksiin, joilla on edellytyksiä saavuttaa kansan kunnioitus. Kun minulla on se vakuutus, että se ehdotus, jonka olen täällä tehnyt, on sellainen, jota viime vaaleissa Suomen kansa sydämellä ja järjellä tarkoitti täällä toteutettavaksi, on minun syvä uskoni, että Suomen kansa kyllä lojaalisesti tulee asettumaan tämän päätöksen alle ja noudattaa sitä. (Eduskunnasta: Se iloitsee.)

Vielä on minun kiinnitettävä huomiota eräseen tämän asian yhteydessä olevaan seikkaan. Se hallitusvalta, jonka käyttämisestä tänään tulomme määräämään, tulee suorittamaan sangen edesvastuullisen tehtävän. Se on uutta luova tehtävä Suomen valtion historiassa. Se on vallankumouksen luontoinen. Voimmeko uskoa silloin näin tärkeän tehtävän eduskunnan käsistä hallituksille, jotka kenties tulevat vaihtumaan joka viikko? Täällä on esitetty, että hallitus tullaan muodostamaan aivan kohta ja että se hallitus tulisi käyttelemään keisarin-suuriruhtinaan valtuuksia. Kun nämä vallat tälle hallitukselle annettaisiin, tulisi se usein oikeutetuksi niitä käyttämään ilman, kuulematta eduskunnan mielipidettä. Voi olla, että me saamme nyt aluksi hyvän hallituksen, jos näinkin päätetään, miehistä, joihin esimerkiksi itsenäisyysasiassa voimme luottaa. Se voi olla mahdollista. Mutta voi myös olla mahdollista, että tämä ensimmäinen hallitus on vain muutaman päivän ikäinen. Mikä tulee silloin olemaan eduskunnan tehtävänä? kysyn minä. Muodostaako taasen uuden hallitsijan itsellensä, hallitsijan, jolle ennakolta täytyy antaa ratkaisovalta sangen tärkeissä, Suomen itsenäisyyttäkin koskevilla kysymyksissä? Sellaisissa tapauksissa tulee kysymykseen miehiltä, jotka asetetaan sellaiseen tehtävään, selvät periaatteet ja luja selkäranka. Mutta me tunnemme, että sellaisessa taistelussa, johon Suomi joutuu itsenäisyytensä vuoksi vielä, ennenkuin suhteet Venäjän kanssa ovat selvitetty, sellaisessa taistelussa kysytään kenties enemmän selkärankaa kuin mitä muutamilla, yhden viikon hallitusmiehillä saattaa olla. Minä otaksun, että edus-

kunnan selkäranka on siinä tapauksessa lujempi ja senvuoksi olen asettunut sille kannalle, että jos me Suomen itsenäisyyttä nykyhetkellä vakavasti tarkoitamme, vastatkoön eduskunta siitä, millä tavalla tämä asia järjestetään.

Ed. Kello-salmi: Minulla ei ollut heti tilaisuutta pyytää puheenvuoroa kuultuani puhemiehen selostuksen tekemästäni ehdotuksesta, mutta olen kuitenkin sitä mieltä, että tässä suhteessa puhemiehen menettely ei ollut minun eikä eduskunnan suuren enemmistönkään mielipiteitten mukainen. Ja siksi tahtoisin siinä suhteessa alistaa asian vasta valittavan perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Sen lisäksi pyytäisin ed. Alkiolle huomauttaa, että hänen lukiessaan puhujalavalta tänään sen kirjelmän sisältöä, jonka maalaisliitto lähetti sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle, sisälsi se sen, että siinä tahdottiin kiinteästi pitää kiinni — ja ilmoitettiin maalaisliiton kiinteästi pitävän kiinni — valtalain voimaansaattamisesta. Mutta se ehdotus, jonka maalaisliitto on täällä tänään esittänyt, on kokolailla asiallisesti poikkeava siitä. Siinähan ehdotetaan ainoastaan ehdolliseksi — väliaikaiseksi — toimenpiteeksi se seikka, joka, maalaisliiton ehdotuksen mukaan, väliaikaisesti järjestäisi asian. Se ei ollenkaan anna taakeita siitä, että maalaisliitto olisi luopunut kuninkaitten hakukysymyksestä, ja joka suomalaisen puolueen taholta tänäänkin niin selvän selvästi paljastettiin. Siitä on kyllä visusti vaiettu tämän ehdotuksen yhteydessä. Mutta nämä kaksi esitystä ovat niin suuresti ristiriitaiset toistensa kanssa, etteivät ne — eilinen ja tämänpäiväinen — mikenkään ole sama ehdotus.

Senaattori Kallio: Kun minun mielestäni puhemiehen menettely on lainmukainen ja oikea, niin mielestäni ei ole mitään syytä eduskunnan kannattaa ed. Kellosalmen ehdotusta, että puhemiehen menettely alistettaisiin perustuslakivaliokunnan ratkaistavaksi, vaan vastustan tehtyä ehdotusta.

Ed. Rik-konen: Minun käsittääkseni ei myöskään puhemiehen menettely ollut oikea hänen selittäessään, että tämä valtalaki ei ole läillinen tietysti sillä perusteella, että se eduskunta on hajoitettu väliaikaisen hallituksen toimenpiteestä, joka tämän lain on tehnyt. Mutta minun nähdäkseni se hallitus, joka sen eduskunnan on hajoittanut, siis Venäjän väliaikainen hallitus, ei ollut laillisesti oikeutettu hajoittamaan sitä eduskuntaa. Ei myöskään sillä hallituksella ollut

oikeutta ottaa tätä suuriruhtinaan valtaa Suomen kansalta, vaikka se on sen ottanut meidän oikeistoporvariston myötävaikutuksella, ainakin hiljaisella myötävaikutuksella. Nyt puhemies kuitenkin selittää, että nyt on tällä eduskunnalla oikeus päättää Suomen kansan suuriruhtinaalle kuuluvista oikeuksista. Mistä se johtuu? Onko tämä eduskunta paremmin laillinen Suomen kansan eduskunta siitä kysymyksestä päättämään? Minä epäilen sitä ja senvuoksi pyydän yhtyä ed. Kellosalmen lausuntoon.

Keskustelu puhemiehen äänestyskiellosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiehen lausuman mielipiteen johdosta, ettei ed. Kellosalmen ehdotusta voitaisi alistaa äänestyksen alaiseksi, joka ehdotus oli seuraavansisältöinen: „Sitä valtaa, joka voimassaollessaan säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, käyttää eduskunta Suomen eduskunnan heinäkuun 18 päivänä 1917 Suomen korkeimman, hallitusvallan käyttämisestä hyväksymän lain perusteella ja mukaan”, on ed. Kellosalmi esittänyt, ettei eduskunta tyytyisi puhemiehen toimenpiteeseen, vaan että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Tätä ehdotusta on ed. Rikkinen kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen toimenpiteen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kellosalmen myöhempi ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 98 „jaa” ja 90 „ei”-ääntä; eduskunta on siis hyväksynyt puhemiehen toimenpiteen.

Ed. Hänninen-Walpas: Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen toimenpiteen, jolla on ainoa laillinen äänestysesitys esitetty eduskunnassa tulemosta äänestyksen alaiseksi. Minä pyydän merkitä vastalauseen tätä lainrikosta vastaan.

Puhemies: Jatketaan keskustelua pääasiasta, se on, puhemiehistön ehdotuksesta.

Ed. Lohi: Puhemiehistön ehdotus sisältää sen, että kaikki se valta, mikä ennen on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, siirrettäisiin senaatin talousosastolle. On huomattava, että tässä on täydellinen monarkkinen periaate silloin täydel-

leen toteutettuna, jos eduskunta tämän ehdotuksen hyväksyy. Tämän istunnon alkupäässä kuulin senaatin puheenjohtajan ilmoituksen, jossa hän ilmoitti, kuinka vaikeassa asemassa nykyinen senaatti on, ja kehoitti eduskuntaa kiireellisiin toimenpiteisiin hallituksen järjestämiseksi. Puhemiehistön ehdotus sisältää aivan päinvastaista. Eduskunnalla sen mukaan ei olisi minkäänlaista sananvaltaa uuden senaatin muodostamisessa. Siis tämä keisarin ja suuriruhtinaan valta siirrettäisiin nyt tälle senaatille. Meillä ei ole vielä olemassa voimassa se laki, joka koskee hallituksen jäsenten vastuunalaisuutta. Tästä seuraisi johdonmukaisesti, että nykyinen senaatti olisi keisarin sijalla, se saisi jäädä itsevaltiaana täydentämään itseään tai asettaa toisen senaatin ollenkaan eduskunnan mieltä kuulematta. (Vasemmalta: Oikein! Harvainvaltaa!) Minun käsittääkseni tällainen ehdotus tällä hetkellä ei ole mahdollinen. Minusta tämä puhemiehistön ehdotus on tavallaan epäselvä ja epämääräinen. Kuka tälle senaatille antaisi valtakirjat? Keisaria ylempää ei ole, se on itse keisari, eduskunnan valtuutusta se ei tarvitsisi. Jos asia tulisi siksi, että nykyinen senaatti katsoisi olevansa pakotettu poistumaan, luonnollisesti täytyisi nykyisen senaatin antaa valtakirja sille seuraavalle senaatille. Mutta mitään oikeutta ei eduskunnalla olisi vaikuttaa sen senaatin kokoonpanoon. Täällä ovat muutamat juristit tahtoneet yhä edelleen väittää, että myöskin se ehdotus, jonka ed. Alkio on täällä tehnyt, on sellainen, että puhemiehen ei tulisi sitäkään laskea äänestyksen alaiseksi. Me maallikot emme tietysti kykene väittelemään lakimiesten ja oikeusoppineitten kanssa, mutta jonkun verran kai me kuitenkin ymmärrämme selvää kirjoitettua sanaa, nimittäin meidän hallitusmuotoamme, johon heidän käsityksensä perustuu. Siinähan nimenomaan sanotaan, että jos kuningas kuolee, koko suku häviää, josta Jumala meitä varjeltiin, niin silloin kokoontuvat säädetyt valitsemaan kuningasta. Meitä on Jumala varjellut, ettei se ole kuollut tahi koko suku hävinnyt. Siis jos kirjaimellisesti tahdotaan seurata tätä 38 §:ää, niin ei kai sitä voida tässä tapauksessa noudattaa, kun vallankumous on vallasta kukistanut keisarin. Meidän käsityksemme mukaan on asema seuraava: Meidän valtiomuotomme ei tunne muuta kuin kaksi valtiomahtia, nimittäin keisarin ja toisella puolella kansan eduskunnan. Nyt on vallankumous sen toisen mahdin kaatanut. Meidän käsityksemme mukaan siitä on aivan yksinkertaisesti johdonmukainen seuraus, että se valta, mikä oli hallitsijalla, on tullut kansalle ja siis kansan eduskunnalle. Ja juuri sitä silmällä pitäen on tämä

ehdotus tehty, jonka ed. Alkio on täällä tehnyt. Tämä ehdotus on muodollisesti sellainen, että koska sitä valtionhoitajakuntaa, jonka eduskunta on päättänyt asettaa, ei ole vielä voitu valita, niin eduskunta päättää nyt itse käyttää sitä valtaa, mikä on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle. Tämä muoto on täytynyt tehdä sentakia, että, kuten tunnemme, meillä on eduskuntapäätös, että tuollainen direktorio valitaan. Meidän ehdotuksemme sanamuoto on sellainen, että jos tämä hyväksytään, se ei sisällä muodollisesti sellaista, mikä olisi vastoin eduskunnan ennen tekemää päätöstä. Mutta se sisältää periaatteessa sen, että tähän sisältyy valtalaki kokonaisuudessaan. Tässä avautuu tie eduskunnalle hyväksyä ja vahvistaa vaikka kaikki ne lait, mitä viimeinen eduskunta on päättänyt.

Me maalaisliittolaiset olemme sitä käsitystä, että se direktorion vaali, joka on lykätty toistaiseksi — kyllä kai se aika mahtaa olla ehkä sata vuotta, jolloin se vaali toimitetaan. Sentähden minun mielestäni niille edustajille, jotka n. s. valtalain periaatteen tahtovat hyväksyä ja saada se käytännössä toteutetuksi rauhallista tietä, on tämä meidän ehdotuksemme ainoa, jolla siihen päästään. (Ei se nyt ainoa ole.) Nyt, niinkuin huomautin, tässä otetaan se suuriruhtinaan valta käytettäväksi eduskunnalle. Tämän nojalla on meillä tilaisuus vaikka huomenna tai milloin tahansa vahvistaa kaikki ne lait, mitä viimeinen eduskunta sääsi. (Vasemmalta: Eikös tänään?) Niin, ehkä tänään. Ja sentakia minä toivoisin, että kansan rauhan, onnen ja menestyksen tähden eduskunta voisi yhtyä tähän ehdotukseen. Tästä umpikujasta pääsemiseksi, mihin eduskunta nyt on joutunut, missä se on viikkokausia ollut, ei minun nähdäkseni ole enää mitään muuta tietä tällä hetkellä, nimittäin laillista tietä.

Ed. Kujala: Arvoisat oikeiston edustajat, kaikki yhteisesti! Lähtien syvistä riveistä, olen minä katsellessani tätä valtiollista sopankeittoa, mitä oikeisto on täällä harjoittanut pari viikkoa, tullut siihen käsitykseen, että teidän taistelunne valtalain voimaansaattamista vastaan on järjestelmällistä taistelua todellista kansanvaltaa vastaan. Laillisuus y. m. muutoseikat, millä on koetettu hämmentää ja verhota sen taistelun todellista luonnetta, eivät merkitse mitään, niillä on vain tarkoitettu edelleen pettää niitä kansainneksia, joita keljutempuilla viime kerralla on saatu porvaristoa äänestämään tänne enemmistöksi. On tarkoituksena salata todellinen tarkoituserä, poliittinen ja taloudellinen luokkataistelu köyhälistön kansanvaltaa vastaan. Siinä todelli-

nen tarkoituserä. Laillisuudesta ei täällä yleensä sen jälkeen kannata enää paljon puhua, kun eduskunnan porvaristo itse on laillisuuden heittänyt syrjään päättämällä yksinkertaisella äänen enemmistöllä niin syvälle käyvän kysymyksen kuin valtionhoitajakunnan asettaminen, joka on perustuslaillinen kysymys. Kansanvalta on jotakin „turmiollista“, „järjetöntä“, ja mitä se liekään nyt porvariston silmissä. Se tahtoo sanoa ikään kuin ei tässä maassa ja koko maailmassa ennen olisi ollut kansanvaltaa. Sitä on ollut ennenkin Ruotsissa ja ruotsalaisessa Suomessa 12- ja 13-vuosisadan aikana, jolloin talonpoikaissäestö oli tämän maan kansa pääasiassa. Maakuntakäräjät päättivät lakeja, ja kansa niitä noudatti. Se oli silloisissa tuotanto-oloissa sille perusteelle soveltuva lainsäädäntötapa ja valtioelämä. Kristofferin laissa vielä, jossa maakuntalait yhdistettiin, oli jossain määrin kansanvaltaista perustusta, ja sen jälkeen kun virkamiehistö, jotka olivat saaneet maatiloja palkakseen, oli kehittynyt valtava, mahdava aatelistoloukka ja sen rinnalle pappisvalta, niin silloin syntyi siitä luokkamahti, joka hävitti viimeisetkin kansanvaltaiset jätteet Ruotsin ja Suomen valtiolainsäädännöstä. Se oli mahti, jonka alla huokaili sortajaluokan riistämä torppari- ja maalaisköyhälistöjoukko. Silloisissa oloissa ei turmiolliseksi nimitetty sitä kansanvaltaa, josta alussa mainitsin. Kun sitten säädty kerran ottivat 1718 vallan käsiinsä, niin oli se myös tavallaan silloisiin oloihin soveltuva kansanvaltaa. (Vasemmalta: Ei ollut.) Ei ollut sellaista kansanvaltaa, mitä me kansanvallalla käsitämme. Mutta ottakaamme huomioon, että aatelisto, riistäjaluokka silloin sanoi esittävänsä kansaa ulospäin. (Vasemmalta: Se oli luokkavaltaa.) Niin, se oli luokkavaltaa todellisuudessa, mutta kansanvaltaa porvarillisessa mielessä. Miks'ei se ollut turmiollista? Se ei ollut sentähden turmiollista, että pohjakerroksilla ei ollut minkäänlaista vaikutusvaltaa silloisiin valtiopäiviin enempää kuin sillä oli 1907 asti Suomen valtiopäiviin minkäänlaista vaikutusvaltaa. Ei myöskään turmiolliseksi eräs porvarillinen kirjoittaja merkitse sitä eduskuntavaltaa, joka esiintyy sen jälkeen kun Kustaa IV oli pakotettu luopumaan kruunusta ja se muodollisesti oli vahvistettu ja säädty esittivät hallitusmuodon ja sen vahvistivat ja sen perusteella tarjosivat kruunun Kaarle-herttualle, joka sen otti vastaan. Ei siis koskaan kansanvalta ole ollut turmiollista ja järjetöntä silloin, kun porvaristo on voinut sitä käyttää luokkapyyteittensä tueksi, kun se on esiintynyt luokkavaltaana todellisuudessa. Mutta nyt tällä kertaa kansanvalta on turmiollista herra Ingmanin ja muitten suometarlaisten

mielestä, kun köyhälistö on päässyt edes jossain määrin osaaottamaan valtioelämäänsä eduskunnan kautta ja siis jossain määrin vaikuttamaan tämän maan lainsäädäntöön. Herra puhemies esittäessään, ettei hän voi esittää eduskunnalle niitä ehdotuksia, mitä sosialidemokraattisen ryhmän taholta on tehty, ei suinkaan ole tässä niin kiinteästi pitänyt lain pykälästä kiinni, vaan hän on totellut sitä oikeistolaisten käskyvaltaa, joka tässä eduskunnassa tällä kertaa määrää, niihin mukaan luettuina maalaisliittolaiset. Siis jatkoa sekin vain sille järjestelmälliselle taistelulle kansanvaltaa vastaan eikä siis mitään ihmeteltävää. Maalaisliitto tässä eduskunnassa on näytellyt kaikkein viheliäisintä poliittista osaa, mitä näytellä saattaa. Maalaisliiton paikka olisi tosiaan toisaalla kuin eduskunnassa, sillä tosiaankin hiukan sentään puolelle tai toiselle johdonmukaisuutta luulisi olevansa odottaa 26 edustajalta, jotka tänne ovat valitut. Viime eduskunnassa 1917, siinä tunnetussa „Mannerin eduskunnassa”, ed. Alkio sanoi, aivan kuten maalaisliiton lehdekin kirjoittivat siihen aikaan, että eduskunnan valta on jotain järjettömyyttä. Nyt täällä ed. Alkion puolue lähtee ehdottamaan valtaa siirrettäväksi eduskunnalle. Mutta missä tarkoituksessa? Ed. Lohen täällä viimeksi tekemä muoto tosiaankaan ei ole oikea. Miksi hän jätti erään sanan siitä pois? Luuleeko ed. Lohi, ettemme muista sitä enää? Se sana on: „Toistaiseksi”. Mitä sillä „toistaiseksi” tarkoitetaan? Kun otetaan huomioon se, että myös maalaisliiton ryhmä äsken hyväksyi puhemiehen menettelyn, siis jatkoi sitä asiallista valtalakiperiaatteen tappamista, jota täällä on ennen alettu, niin tällä „toistaiseksi”-sanalla on tarkoitettu, että, jos edellytetään nimittäin, että tämä eduskunta tässä muodossa jatkaa töitään, niin kunnes nämä asiat perustuslakivaliokunnan lausuntona tulevat uudelleen esiin, ja taas päästään siihen rakkaaseen direktoriovaaliin, niin silloin se „toistaiseksi” on loppunut ja silloin voi hyvällä syyllä maalaisliitolta odottaa, että se porvarillisen luokayhteiskunnan periaatteille uskollisena yhtyy direktioorion valitsemiseen. Älkää maalaisliittolaiset luulko pettäväanne meitä tällaisilla ehdotuksilla. Te olette niin monta onkea heittäneet ja niin monta syöttiä meidän keskuuteemme tänne vasemmalle päin, mutta ette koskaan ole vielä voineet niin syöillä koukkuja peittää, ettei se olisi pistänyt tällaisen tavallisen koevalaisen hyppysiin ja siis olemassaoloansa ilmoittanut.

Eduskunnan oikeisto kokonaisuudessaan pelkää niitä vaatimuksia, mitkä yhdistyvät siihen vaatimukseen, minkä Suomen työväestö on nyt esittänyt viimeisenä vaatimuksena tällä hetkellä. En

tiedä, tokko se enää tälläkään hetkellä on vallan viimeinen, mutta siihen asti, mitä minä tiedän. Ne vaatimukset eivät ole mitään kumouksellisiaakaan edes. Nehän ovat vallan porvarilliseen yhteiskuntaan soveltuvia. Nehän sisältävät vain erään osan niiden ohjelmalupausten täyttämistä, millä porvarit lähtivät 1907 vuoden vaaleihin. Silloinhan luvattiin kaikkia näitä, mitä me nyt olemme vaatineet. Luvattiin kunnallisen elämän kansanvaltaistuttamista, luvattiin virkavaltaisen hengen poistamista virkalaitoksista, sehän tietää virkakoneiston uudistusta, luvattiin vanhuusvakuutusta, luvattiin torppareille 50 vuoden vuokra-aikaa ja eläkkeitä, luvattiin yhtä jos toistakin. Siis ne kirjalliset lupaukset, mitkä silloin annettiin, nehan nyt vain tässä täytettäisiin. Vanhoja vekseleitä siis vain maksettaisiin, jos nämä vaatimukset täytettäisiin, mitä työväestö nyt on esittänyt. Mutta täältä on jo useamman kerran sanottu ja tuskin on tarpeellista enää toistaa, että työväenluokka tämän eduskunnan enemmistöltä ei mitään saa eikä mitään tarvitse odottaa eikä myöskään Suomi saa vapauden perustuslakia tältä eduskunnalta. On hyvin kuvaavaa, että suomettarelaiset ja muut porvarit yhtä kiihkeästi kuin he nyt ajavat muka vallan siirtämistä suomalaisiin käsiin, yhtä kiihkeästi olivat sitä työntämissä viime eduskunnassa Venäjälle, Venäjän silloiselle väliaikaiselle hallitukselle, joka edusti Venäjällä anastajapiirejä. Sieltä silloin etsittiin turvaa, kun ei enää muualta turvaa löytynyt, ja lausuttiinpa tuolla maalla epävirallisesti maanomistajain taholta sellainenkin ajatus, että jos Venäjä osoittautuu heikoksi turvaamaan Suomen porvaristoluokan etuja, niin tulkoon niitä vaikka Hindenburgilainen valta turvaamaan. Se on jo kovin kuvaava osoitus porvariston isänmaallisuudesta. Kun sitten nyt viime hetket ovat osoittaneet, että se valta Venäjällä ei enää vallan puhtaasti ole Venäjän suuranastajapiirejä edustavilla aineksilla, niin nyt siellä ei enää ole teille turvaa. Nyt te koetatte täällä keskittää valtaa, ei toki tällä hetkellä direktiorille, sille kolmikolle, mutta senaatille, jonka te tietysti valitsisitte sen mukaisen, kuin se on teille sovelias. Kuka sen senaatin sitten nimittäisi? Teidänhän periaatteenne mukaan sen pitää nimittää Venäjän väliaikainen hallitus. Sehän on johdonmukaista, että te edelleen Venäjän väliaikaisen hallituksen tunnustatte Suomen korkeimman vallan hoitajaksi, siis myöskin, vaikka se olisi bolshevikkihallitus. Entä jos se bolshevikkihallitus ei hyväksyisi niin kurjia suunnitelmia Suomen valtiollisen elämän „turvaamiseksi”, taikka oikeammin tuhoamiseksi, kuin mitä te olette harjoittaneet, niin silloin tietysti

teidän täytyisi luopua siitä periaatteesta ja asettua sille kannalle, että täällä on valta otettava omiin käsiin. No niin, te olette jo siirtyneet sille periaatteelle, te olette muuttaneet periaatetta, mutta ette nyt antaisi valtaa eduskunnalle, kun pelkääte eduskunnan kautta joutuvanne menettämään eräitä tärkeitä etuja. Tämän eduskunnan enemmistö on varmasti teille taattu. Taloudelliset uudistukset kyllä löytävät siinä sulkunsa. Te voisitte valtalainkin perustuksella harjoittaa täällä köyhälistöluokalle tärkeiden uudistusten jarruttamista, mutta te pelkääte ehkä niitä voimia, jotka nyt ovat muualla toimessa, ulkopuolella eduskuntaa, niitä voimia, joiden keskuudessa vaaditaan jo enempiäkin eikä tyydytä enää yksinomaan tähän. (Vasemmalta: Eihän ne pelkää, kun antavat vallan senaatille.) Kyllä ne pelkäävät. (Vasemmalta: Ei yhtään.) Niin no! Ketä Herra rangaista tahtoo, hän on sen ensin nälyönyt sokeudella, siltä se tosiaan näyttää. Oivaliseksi osoitukseksi teidän isänmaallisuudestanne mainittakoon vielä eräs seikka. Ed. Ingman lausui täällä kunniaa nykyisen senaatin jäännöksille, mitä siellä on jäljellä. Siihen kunniaan voivat kaikki porvarilliset gulashit yhtyä tosiaankin, sillä se hallitus on ajanut elintarvepolitiikan sille kannalle, että se on saanut kansan pohjakerrokset, syvät rivit äärimäisyyteen saakka kiihdyksiin. Se on ollut todellakin gulashinen hallitus, jonka isänmaallisuutena on esiintynyt, samoin kuin koko Suomen porvariston isänmaallisuutena, se, että vaikka tämän kansan suussa ei olisi leipäpalaa, niin kaikki elintarpeet kiikutetaan ulkomaille, kun siellä saa niistä enemmän rahaa, ja juuri r a h a k u k k a r o-pohjalla on se isänmaallisuus, olkoon se isänmaallisuus maalaisliittolaista, perustuslaillista, suomettarelaisista tai mitä hyvänsä. Minä olen lopulta päässyt näin työväenriveistä lähteneenä siihen tulokseen kuin kaikki todelliset kansan pohjakerroksista lähteneet edustajat ovat päässeet, että ainoastaan työväenluokan voitto, joka on historiallinen välttämättömyys ja joka kerran toteutuu, se vasta tulee Suomellekin takaamaan todellisen vapauden ja onnen.

Ed. Luopajarvi: (Vasemmalta: Haukkumaanko taas?) Maalaisliitto on taas tänä iltana saanut atestinsa. Raskainta tykistöä on huomatakseni oikeistossa hoitanut professori Ingman ja vasemmistossa ed. Kujala. En minä nyt sen enempää tähän kohtaan kuitenkaan aio kajota. Minä aion puhua asiasta.

Mitä tulee asiaan, niin minä katson olevani pakotettu toteamaan, että jota pitemmälle tämän

vallanjärjestelykysymyksen käsittely kehittyy, sitä ilmeisemmäksi käy, että eduskunnan oikeiston taholta tähän kysymykseen suhtaudutaan ainoastaan yhtä näkökohtaa silmällä pitäen, nimittäin viimeiseen asti kaikin keinoin tahdotaan pitää kiinni siitä, että valta säilyisi harvoista henkilöistä muodostuneen oikeistohallituksen käsissä. Siihen on käytetty ja käytetään kaikkia keinoja. Minä olen jo aikaisemmin yhdessä useiden muiden kanssa ollut tilaisuudessa viittaamaan siihen laillisuussaivarteluun, jota täällä on eri istunnoissa harjoitettu, etten katso tarpeelliseksi siihen sen pitemmältä puuttua. Mutta kun ed. Ingman täällä tänä iltana katsoi kunnia-asiaksensa saada eduskunnan pöytäkirjoihin ikuistuttaa maalaisliiton tavattoman horjuvaisuuden niitten kysymysten käsittelyssä, jotka meillä ovat olleet esillä, katson sen johdosta minäkin olevan syytä torjua eräiltä osilta ed. Ingmanin väitteitä.

Siinä suhteessa minä ensiksikin kiinnittän huomiota siihen, kuinka monella kannalla ed. Ingman tietääkseni on tämän kysymyksen eri vaiheissa ollut. Jos minä oikein tiedän, on ed. Ingman yhdessä muun oikeiston kanssa ensin ajanut kiinteästi n. s. laajempaa manifestia, koettanut kaikin keinoin saada sitä kenraalikuvernööri Nekrasowin luona läpiajetuksi. Kun maalaisliiton taholta ei suostuttu tähän kaikesta painostuksesta huolimatta, vaan tahdottiin kiinteästi pysyä n. s. valtalain kannalla, silloin tuli yhteensovituksen tuloksena n. s. lyhempi manifesti, joka kenraalikuvernöörille esitettiin. Ja maalaisliitto joutui tähän tulokseen sentähden, että maalaisliitto — käyttäekseni ed. Ingmanin äsken omia horjumiinsa selittäessään käyttämiä sanoja — oli pakotettu valitsemaan kahdesta pahasta vähemmän pahan. En tahdo väittää, kuka tukki tien valtalain läpimenoille kenraalikuvernöörissä, mutta omituisen käänteen se sai sen jälkeen, mitä sieltä oli jo ennemmin tietoja annettu.

Mitä tulee sitten n. s. direktorioon, minun mielestäni ed. Ingmanin olisi ollut syytä olla puhumatta koko direktoriokysymyksestä. Ed. Ingman tietää sen, kuinka voimakkaasti oikeiston taholta yritettiin painostaa maalaisliittolaisia silloin, kun Venäjän väliaikaisen hallituksen suhteet katkesivat, painostaa maalaisliittolaisia direktorioon ainoana mahdollisena ja laillisena keinona, ninkuin oli tämän kysymyksen ensi vaiheissa väitetty manifestissa. Kun maalaisliittolaiset eivät tähän suostuneet, silloin yritettiin uhkauksia, vaadittiin yhä tinkimättömämmin, että maalaisliittolaiset lähtisivät mukaan tuohon direktorioon. Maalaisliiton taholta silloin esitettiin, että koska kysymys on mennyt siihen oikeiston epärehelli-

sen äänestyspolitiikan vuoksi ja koska näyttää siltä, että oikeisto ei voi päästä siitä umpikujasta, johon se on asian täten johtanut, niin maalaisliiton taholta ollaan taipuvaiset menemään valtalaikiin sitä tietä, jonka oikeisto silloin selitti lailliseksi keinoksi, että direktorio valitaan niin kauaksi, että se voi hyväksyä valtalain, kunnallislait ja 8 tunnin työpäivälain, ja sitten luovuttaa valtansa eduskunnalle. Siihen loppui oikeiston taholta puhe direktorioon tulemisesta. Minkäänlaista sanaa ei annettu siitä, että direktorio luovuttaisi valtansa eduskunnalle. Päinvastoin tuli meikälaisissä varmistumaan se käsitys, että oikeiston taholla silloin, kun tulee kysymys lopulliseen vaiheeseensa, ei ajatellakaan luovuttaa valtaa direktoriolta pois, ja siitä johdettiin asiain myöhempi vaihe.

Minä olen katsonut olevani pakotettu tämän selittämään sen johdosta, että ed. Ingman katsoi olevan syytä tähän kohtaan viitata selitellessään maalaisliittolaisten horjuvaisuutta. Ja kun minä tämän olen selittänyt, niin minä lisäksi tahdon todeta, että maalaisliiton taholta myös silloin käännyttiin eräiden sosialistiedustajain puoleen kysymyksellä, tahtoisivatko he lähteä mukaan nimenomaan tällä ehdolla valtalaikiin päästaksemme. Sosialistit siitä kieltäytyivät ja oikeisto kieltäytyi ja silloin myös maalaisliitto jyrkästi kieltäytyi myötävaikuttamasta direktorion aikaansaamiseen tässä maassa. Siitä johtui se ehdotus, joka maalaisliittolaisten taholta tehtiin, ja joka sittemmin äänestettiin perustuslakivaliokuntaan.

Maalaisliiton taholla on siis järkähtämättömästi johdonmukaisesti pidetty kiinni yhdestä ainoasta päämäärästä, nimittäin siitä, että valta saataisiin johdetuksi eduskunnalle. Ja tähän on nimenomaan tahdottu päästä siitä syystä, että saataisiin aikaan yksimielisyys. Minä pidän enemmän kuin sopimattomana ed. Ingmanilta sitä kohtaa hänen lausunnostaan, kun hän tästä pitkästä, moniviikkoisesta viivytyksestä tahtoi yrittää vyöryttää edesvastuun maalaisliittolaisten niskoille sen johdosta, että maalaisliittolaiset eivät ole olleet niin notkeaselkäisiä oikeiston edessä, kuin oikeisto olisi vaatinut. En tahdo syyttää oikeistoa enemmän, mutta oikeiston pitää tietää, ja minä olen vakuutettu siitä, että eduskunnan pöytäkirjat ovat riittävän hyvä todistuskappale siinä suhteessa vastaisesti, kuka ja millä taholla on suurin syy viivytykseen tässä eduskunnassa ollut.

Minä muutamalla sanalla viittaan niihin käytännöllisiin vaikeuksiin, joita ed. Ingman mainitsi eduskunnan hallintovalan harjoittamisesta. Hän

erityisellä lämmöllä tahtoi tässä koskettaa n. s. elintarvekysymystä, selitti, että sekin on nopeasti järjestettävä ja siihen ei pysty sellainen hallitus, jonka eduskunta, vallan itselleen otettuaan, voisi aikaansaada. Minä tässä suhteessa viittaan vain siihen, olisiko siihen järjestelyyn sitten pystynyt se keskushallituslaitos, se virasto, joka oltiin aikomuksessa muodostaa, n. s. elintarvevirasto, joka oli senaatin vallan alainen. Silloin oltiin sitä mieltä, että tällainen virasto voi paljon paremmin käytännössä järjestää elintarvekysymyksen kuin senaatti. Tämän ajatuksen takana, elintarvevirastoajatuksen takana, oli juuri porvaristo, oikeisto ainoastaan, oikeiston huomatuimpia miehiä. Minun mielestäni tämä kykenee riittävästi todistamaan, että elintarvekysymyksen nopea järjestely ei vaadi direktoriota eikä se vaadi vallansiirtoa senaatin talousosastolle. Asia on yksinkertaisesti sillä tavalla, että oikeisto on pitänyt tinkimättömästi kiinni siitä päämäärästä, johon se pyrkii, ja siinä suhteessa horjunut oikealle ja vasemmalle tai yhdelle ja toiselle puolelle, vieläpä mennyt äärimäisen vasemmiston puolelle mukana äänestämään silloin, kun äärimäinen hätä on tullut, voidakseen pitää tästä yhdestä ainoasta päämäärästä kiinni ja sitä johdonmukaisesti viedä eteenpäin. Maalaisliitto on tinkimättömästi pitänyt kiinni siitä päämäärästä, johon se on pyrkinyt, ja siinä sen on täytynyt äänestysmenettelyssä menetellä sillä tavalla, että sen, kuten ed. Ingman selitti, on täytynyt kahdesta pahasta valita vähempi paha. Millä oikeudella silloin ed. Ingman selittää tätä maalaisliiton menettelyä tässä horjumiseksi, varsinkin jos hän joutuu vertaamaan sitä oikeiston menettelyyn? Minä päinvastoin olen sitä mieltä, että maalaisliiton verrattain pieni eduskuntaryhmä on siinä taistelussa, joka täällä näinä viikkoina on suoritettu, suoritunut sillä tavalla, että maalaisliitto voi hyvällä luottamuksella jättää tekonsa siinä tulevaisuuden ja historian arvosteltavaksi. Mutta minä epäilen, mitä historia tulee sanomaan niistä laintulkitsemisistä, joita ed. Ingman ja Estlander täällä selittivät sen ponnen johdosta, joka täällä tänä päivänä on maalaisliiton taholta esitetty. Kyllä se oli minun ymmärtääkseni siksi kouraantuntuvaa laintulkintaa oman mielipiteensä mukaan ja minä en käsitäkään, että se oli oman mielipiteensä mukaan, vaan että se oli tarkoitettu säikäyttämään joitakin edustajia mielipiteissään.

Sen johdosta, että ed. Kellosalmi täällä teki vastaehdotuksen ed. Alkion tekemää ehdotusta vastaan ja selitti tämän vastaehdotuksensa syyksi sen, että maalaisliiton taholta nyt tehty ehdotus

ei ollut sen mukainen kuin mitä maalaisliitto esitti siinä kirjelmässä, joka eilen lähetettiin sosialidemokraattiselle puolueryhmälle, pyydän vain vastata ja selittää, että maalaisliiton taholta täällä tänä iltana tehty ehdotus, johtui siitä vastauksesta, jonka maalaisliiton eduskuntaryhmä sai sosialidemokraattiselta eduskuntaryhmältä. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei vastannut niihin kysymyksiin, joita maalaisliitto kirjelmässään teki, sellaisenaan suorana vastauksena. Maalaisliiton taholta oli kysytty: „Koska maalaisliiton eduskuntaryhmä on ehdottomasti sillä kannalla, että valtalain julkaiseminen nyt merkitsee sitä, että se astuu voimaan ja vaikutukseen vasta julkaisupäivästä, kysytään, suostuuko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä tähän ehdotukseen, jos valtalaki tulee voimaan saatetuksi?” Tähän kysymykseen jätti sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä vastaamatta samoin kuin myös toiseen kysymykseen, joka koski sitä, onko sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä taipuvainen lähemään mukaan hallitukseen siinä tapauksessa, että valtalaki hyväksytään, kun porvarillinen oikeisto on selittänyt jyrkästi kieltäytyvänsä sellaiseen hallitukseen mukaan lähtemästä. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän vastauskirjelmä kuului näin: „Kirjelmässänne esitettyyn kysymykseen päätti sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antaa seuraavat vastaukset: 1) Jos maalaisliittolaisen eduskuntaryhmän puolelta tehdään eduskunnassa ehdotuksia, jotka tarkoittavat hallitsijalle ennen kuuluneen vallan siirtämistä eduskunnalle, tulemme äänestämään sellaisten ehdoten puolesta”.

Kun vastaus oli annettu tällä tavalla ja kun maalaisliiton taholta oli jo lauvantainistunnossa ilmoitettu, että ollaan valmiita tekemään ehdotus taikka seisomaan tällaisen ehdotuksen takana, joka kuuluu: Koska sitä valtionhoitajakuntaa, jolle eduskunta on päättänyt antaa Suomen korkeimman hallitusvallan käytön, ei vielä ole voitu valita, päättää eduskunta toistaiseksi itse käyttä sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle. Maalaisliiton eduskuntaryhmä käsitti, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä vastauksessaan tarkoitti tätä pontta ja sen vuoksi maalaisliiton eduskuntaryhmä päätti silloin tällaisen ponnin esittää, ilmoitti siitä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän edustajille, jotka sosialidemokraattien vastauksen toivat, ja myöskin ilmoitti siitä kirjelmällä toisille ryhmille. Tällainen oli maalaisliittolaisten menettely. Ja minä luulen, että tämän selityksen jälkeen on täysin tullut selvityksi se, minkä vuoksi maalaisliittolaisten tekemä

ehdotus tänä iltana oli sellainen, kuin se on, ja minkä vuoksi se ei ole valtalain hyväksymisehdotus sellaisenaan. Se on johtunut, kuten sanottu, siitä, että sosialidemokraatit itse ovat tällaiselle ehdotukselle etukäteen luvanneet kannatuksensa. Minä sen vuoksi toivon, että eduskunnan enemmistö tällä kertaa saadaan tämän ponsiehdotuksen taakse, että siitä ikävästä umpikujasta, johonka eduskunta on ollut saatettuna jo pitkän aikaa ja jossa eduskunta nykyänsä on, päästäisiin ja voitaisiin se epämääräinen, jopa uhkaavaksi käynyt tilanne, joka maassa nykyänsä on, saada lopetuksi ja päästäisiin säännölliseen eduskunnan kautta harjoitettavaan työhön niiden kiireellisten ja välttämättömien yhteiskuntauudistusten tekemiseksi, jotka eduskuntatyötä ovat odottamassa.

Ed. Hänninen-Walpas: Valtiopäiväjärjestyksessä ei ole missään määrätty, että hallitsijalle kuulunut valta voitaisiin siirtää yksinkertaisella enemmistöllä täällä eduskunnassa senaatille. Puhemiehistön ehdotus, joka tarkoittaa, että eduskunta tekisi yksinkertaisella äänestyksellä päätöksen, on siis perustuslain vastainen. Minä pyytäisin puhemiestä harkitsemaan, voiko sellaista ehdotusta ottaa äänestettäväksi, sillä jos se otetaan äänestettäväksi ja tulee eduskunnan päätökseksi, niin päätös on lainrikos.

Ed. Åkesson: Då landtdagen beslöt att öfverlåta högsta makten åt ett direktorium, bestående af tre personer, innebar detta beslut, att landtdagen ville se denna högsta makt i händerna på personer, hvilka den själf utsett och för hvilka den kunde hafva förtroende. Det förslag, som nu af presidiet framställts, utgår emellertid från andra förutsättningar. Det afser att uppdraga högsta makten åt senatens ekonomiedepartement, hvars ledamöter icke utsetts af landtdagen och beträffande hvilka det tillsvidade åtminstone är osäkert, huruvida de åtnjuta landtdagens förtroende. Presidiets förslag innebär sålunda onekligen en tillämpning af principer, som stå i strid med dem, hvilka af landtdagen tidigare häfdats och hvilka den ej har någon som helst anledning att nu frångå. Här har af hr Estlander tidigare påpekats, att då direktorium ej fästs till stånd, högsta makten fortfarande innehafves af landtdagen. Att nu öfverlåta den åt senatens ekonomiedepartement, innan detta undergått en rekonstruktion och besatts med personer, som utsetts af landtdagen och innehar densamma förtroende, vore onekligen förhastadt. Hr Alkios förslag afser just att förekomma detta förhastade steg, som äfven måste förekommas. Det anstår icke landt-

dagen att gång efter annan fatta beslut, som ej kunna förverkligas eller som den måste ångra och återtaga. Jag kan icke inse annat än att landtdagen, om den vill vara konsekvent, måste godkänna hr Alkios förslag.

Det har uttalats, att den politiska själfständighet, som så godt som alla numera berömma sig af att eftersträffa, kunde säkrare erhållas genom att godkänna presidiets förslag än ifall hr Alkios motförslag vunne majoritet. Jag kan icke inse, att ett ämbetsverk, hvars medlemmar utsetts af den nu störtade ryska interimregeringen, vore mera ägnadt att i detta afseende bevaka landets intressen än den folkvalda landtdagen. Att den samma blir tvungen att framdeles uppdraga åtminstone verkställande makten åt exempelvis senatens ekonomiedepartement har redan af en föregående talare påpekats, men ekonomiedepartementet blir då sammansatt af medlemmar, som landtdagen själf utsett, och icke af personer, utnämnda af ett för vårt statslif främmande organ.

Här har från lagkunnigt håll uttalats att hr Alkios förslag stode i strid med våra grundlagar, hvilka under alla förhållanden skulle kräffa, att regeringsmakten omhänderhafves af ett annat organ än folkrepresentationen. Detta påstående har blifvit alltför uttömmande och alltför skickligt bemött för att jag skulle upptaga tiden med att försöka ytterligare vederlägga detsamma.

Hvad jag dock ännu ville framhålla, är blott det, att om landtdagen låter så snärja sig af ensidiga juridiska konstruktioner och spetsfundiga lagtolkningar, att den ej kan finna någon utväg för afhjälpan af de behof, som dag för dag, timme efter timme blifva alltmera trängande, då har den illa lönat det förtroende, som landets valmän visat densamma.

Ed. P a a v o l a i n e n: Sen johdosta, että minä olen yksi niitä oikeistoon lukeutuvia edustajia, joka viime heinäkuun 18 päivänä äänestin valtalain hyväksi, en voi vaikenemalla sivuuttaa tämän illan istuntoa. Sitä seikkaa, että olin valtalain hyväksyjien joukossa, en ole jälkeenkään voinut katu, päinvastoin, sillä olen samaa mieltä kuin ed. Talas, että valtalain hyväksyminen viime eduskunnassa on antanut suurta virikettä itsenäisyyskysymykselle. Ilman sitä ei olisi itsenäisyyskysymystämme yhtä suurella innolla sanomalehdissä käsitelty, ilman sitä ei itsenäisyyskysymystämme olisi samanlaisella kuumeella vaalikaikana pohdittu.

Nyt kumminkin on valtiollinen tilanne siksi paljon muuttunut, että valtalaki on jo siksi vanhentunut, ettei se enää tyydytä nykyisiä vaati-

muksia. Se on kaikkialla tunnustettu ja kaikkein enimmäen eduskunnan jäsenten kesken.

Tästä onkin ollut muun muuassa seurauksena, että puhemiehistö ehdotti kolmimiehistä valtionhoitajakuntaa. Tämä ehdotus on mielestäni paras, mitä tällä eduskunnan kaksiviikkoisella istuntokaudella on tehty. Ei voi siis pitää muuna kuin suuresti valitettavana seikkana, ettei eduskunta päässyt vaalia toimittamaan. Mutta kun tätä ikävää asiaa ei voi enää auttaa, niin jokaisen edustajan omantuntonsa mukaisesti on ratkaistava, kumpi tänä päivänä tehdyistä ehdotuksista on parempi, puhemiehistön vai ed. Alkion. Mitä minuun tulee, lukeudun niihin, jotka kannattavat puhemiehistön ehdotusta. Kannatan sitä ei ainoastaan siitä syystä, että se on mielestäni paras ratkaisu korkeimman vallan järjestämiselle, vaan myös siitä syystä, ettei sitä voida milteään puolelta väittää perustuslainvastaiseksi. Puhemiehistön ehdotus on myös siitä syystä parempi, että siten tulee lainsäädäntövalta sekä toimeenpaneva valta ja tuomiovalta erotetuiksi eikä yhdistettyiksi yksiin käsiin.

Kannatan siis puhemiehistön ehdotusta sentakia, että pidän sitä parempana ed. Alkion ehdotusta. Tällä en kumminkaan tahdo antaa hyväksymistäni niille esityksille ja puheille, jotka ovat koettaneet kokonaan mustata sen kannan, jolle keskusta on asettunut. Minä en voi pitää ed. Alkion ehdotusta niin perustuslainvastaisena, ettei sellainenkin voisi tulla eduskunnassa hyväksytyksi. En myös voi pitää sitä niin vaarallisena tulevaisuuteen nähden kuin muutamien puolelta on koetettu todistaa.

Ed. K u u s i n e n: Ed. Ingman ensimmäisessä lausunnossaan esitti muutamia tosiasioita aivan väärin. Siitä mainitsen vain yhden esimerkin ja oikaisun. Hän sanoi, että valtalaki voisi sitoa eduskuntaa Suomen ja Venäjän välisen suhteitten järjestämisessä, etupäässä ulkopoliittikan ja varsinkin sotilaslainsäädännön alalla. Valtalaki ei koske ollenkaan näitä asioita. Se ei senvuoksi voi ollenkaan sitoa meitä näissä suhteissa. Silloin kun se on voimassa, voi aivan hyvin käydä päinsä, jos tahdottaisiin, esimerkiksi sellainenkin järjestely kuin perustuslakikomitea on ehdottanut. Minä en sellaista järjestelyä kannata; se olisi kovin huono järjestely. Mutta valtalaki ei sitäkään estäisi. Se ei estä Venäjän ja Suomen suhteitten järjestämistä laillisesti niin hyvin kuin suinkin mahdollista. Ed. Ingmanhan tietää, ettei valtalaki koske ollenkaan sotilaslainsäädäntöä eikä ulkopoliittikkaa. Hänhän oli itse perustuslakivaliokunnassa silloin, kun se siellä valmistettiin, eikä myöskään

voi otaksua, että hän on unohtanut tämän seikan. Siis hänen on täytynyt tahallaan esittää tämäkin seikka vallan väärin. (Vasemmalta: Narraa vain.)

Ed. Ingman: Se on aivan oikein, mitä ed. Kuusinen sanoo, että sotilaslainsäädäntö jää valtalain ulkopuolelle. Selitettiin nimenomaan, jos muistan oikein, myös adressissa tämän merkitsevän sitä, että sotilaslainsäädäntöön nähden jäisi voimaan ne säännökset, jotka tähän asti ovat olleet siitä voimassa, että toisin sanoin Suomen sotilaslainsäädäntöön nähden jäisi Venäjän korkeimmalle hallitusvallalle se oikeus, mikä sillä tähän asti on ollut. En minä käsitä sitä, ettemme sen kautta joutuisi sidotuiksi.

Kun minulla on puheenvuoro, niin minun kai on vastattava joku sana myös ed. Luopajarvelle. Riittää, kun huomautan, että minä en ollenkaan juriidiselta kannalta arvostellut herra Alkion pontta, vaan yksinomaan käytännölliseltä kannalta. Minä en sentähden käsitä, miksi ed. Luopajärvi on niin tyytymätön minun „juriidiseen” esitykseeni ed. Alkion ponnesta.

Ed. Schybergson: Endast några ord i anledning af hr Åkessons yttrande. Hr Åkesson, som beskyller andra för teoretiskt betraktelsesätt, förföll själf däri, ty det är ju alldeles klart, att den nuvarande senaten, då den på landtdagens uppdrag skrider till bildande af en ny senat, tillser, att denna senat får majoritetens i landtdagen förtroende. Eljes blir den icke många dagar, många veckor gammal, utan måste ersättas med en annan. Om därför agrargruppen förenar sig med socialisterna, blir denna senat sådan, som de vilja hafva den. Förenar sig åter agrargruppen med de borgerliga, blir den sammansatt därefter. Det är själfklart, att senaten under nuvarande förhållanden handlar såsom sådan lojalt, såsom majoriteten inom landtdagen, om en sådan kan fås till stånd, det önskar.

Ed. Hultin: Minä pyydän lyhyesti ilmoittaa, että tulen äänelläni kannattamaan keskustassa tehtyä ehdotusta. Se on mielestäni ainoa, jolla on mahdollisuus tulla toteutetuksi tällä hetkellä. Se vastaa mielestäni poliittista tilannettamme ja se on sitäpaitsi yhtä hyvin perustuslainmukainen kuin se, jonka puhemiehistö on ehdottanut.

Ed. Hänninen-Walpas: Ed. Schybergson tahtoi vielä tämän keskustelun rautessa osoittaa, että muka puhemiehistön ehdotuksen mukaan ei senaatti voisi väärinkäyttää valtaa,

mikä sillä tulisi olemaan. Sellaiset ed. Schybergsonin väitteet ovat vastoin parempaa tietoa tehtyjä, sillä ne senaattoritahan tulisivat olemaan kaikki suuriruhtinaita, jotka yhteensä tulisivat käyttämään Suomen suuriruhtinaan valtaa. Toiset niistä, enemmistö, voisivat esimerkiksi eroittaa jäseniä pois ja itse täydentää senaattia ja muokata omat olonsa niin hyvin kuin mahdollista. Senaatti saisi myös vallan pitää eduskuntaa kurissa. Jos esimerkiksi vallankumoukselliset työläiset kuristaisivat tämän eduskunnan tekemään itselleen edullisen päätöksen, niin senaatti voisi kieltäytyä vahvistamasta ja panemasta käytäntöön eduskunnan päätöstä, eduskunnan päätöksestä tulisi aivan nolla. Nuo uudet suuriruhtinaat saisivat myös hajoittaa tämän eduskunnan ja säätää uudet vaalit sekä siten viivyttää asiain käsittelyä toiseen aikaan, jolloin porvariston lahatarikaarti mahdollisesti olisi niin voimakas, että senaatti voisi sen avulla hallita. Se voisi hävittää melkein kokonaan eduskunnallisen toiminnan tässä maassa.

Ed. Kuusinen: Ed. Ingmanin selitys ei parantanut hänen asiaansa yhtään. Valtalaki ei koske sotilaslainsäädäntöä ja on ihan oikein, että adressissa selitetään, ettei se sillä alalla muuta vallitsevaa oikeustilaa ensinkään. Sen vuoksi ed. Ingman olisi ollut oikeassa, jos hän olisi niin sanonut puheessaan. Mutta kun hän sanoi, että tämä laki sitoo eduskuntaa, siis estää lainsäädännön kehittymistä tällä alalla, niin se oli säälimätöntä tosiasiain käsittelyä. Tämä laki, joka ei koske sotilaslainsäädäntöä, ei ole parantanut nykyistä sotilaslainsäädäntöä, enempää kuin mikään muu laki, joka ei siihen ensinkään koske. Ed. Ingman aivan hyvin tämänkin eroituksen ymmärtää, mutta hän on tahtonut tuolla tavalla tässä aivan vääriä tietoja antamalla niille edustajille, jotka eivät asiaa tunne, koettaa ajaa huonoa asiaa.

Ed. Ingman: Minulla valitettavasti ei ole täällä ed. Kuusisen tarkoittamaa lausuntoani, mutta äsken minä sen luin, eikä siinä mitään seläistä ole, että valtalaki estäisi kehitystä sotilaslainsäädännön alalla. Sehän olisi ollut vallan väärä tieto.

Ed. Kuusinen: Minä sanoin, niinkuin ed. Ingmankin sanoi, että valtalaki sitoo meitä siinä asiassa, ja jos ei ed. Ingman ole pikakirjoitus-pöytäkirjasta korjannut tätä sanaa, niin kyllä se sieltä löytyy.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Otetaan puolen tunnin loma. (Eduskunnasta: Ei oteta! Mitä sillä tehdään?)

Täysi-istunto keskeytetään puolen tunnin ajaksi k:lo 8,35 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

k:lo 9,15 i. p.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Alkio vastaehdotuksena puhemiehistön ehdotukselle esittänyt seuraavan ehdotuksen: „Koska sitä valtionhoitajakuntaa, jolle eduskunta on päättänyt antaa Suomen korkeimman hallitusvallan käytön, ei vielä ole voitu valita, päättää eduskunta toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimasaollien säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle”. Tätä ehdotusta on ed. Juutilainen kannattanut.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittoa, on ed. Alkion ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 68 jaa- ja 127 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Alkion ehdotuksen. (Kättentaputuksia ja hyvä-huutoja eduskunnasta ja lehtereiltä.)

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Mikko: Minä panen vastalauseen päätöstä vastaan korkeimman vallan siirtämisestä eduskunnalle (Eduskunnasta: Alas vastalause. Kovaa melua. Puhemies koputtaa.)

1) koska päätös sisältää väliaikaisenakin valankumouksellisen teon, joka on vastoin perustuslakiemme henkeä ja tarkoitusta;

2) koska päätöksellä on eduskunnasta tehty hallitseva eduskunta, joka historiallisen kokemuksen mukaan on hallitusmuodoista huonoin ja omiansa edistämään kansan ja yksityisten vapauden sortoa;

3) koska eduskunta korkeimman vallan haltijana todennäköisesti tulee olemaan haluton vastedeskään luovuttamaan sitä käsistään, ja tästä on oleva seurauksena, että lainsäädäntövalta, toimeenpanovalta ja tuomiovalta voivat yhteen kä-

teen koottuina tunkeutua toistensa aloille ja joutua epäitsenäisiksi sekä synnyttää häiriötä ja epävakaisuutta niitten toiminnassa;

4) koska päätös voi olla esteenä Suomen täyden itsenäisyyden ja uuden hallitusmuodon saavuttamiselle;

5) koska päätös vaikeuttaa voimakkaan toimeenpanovaltaa käyttävän orgaanin aikaansaamista, joka nykyisissä oloissa olisi välttämättömän tärkeä;

6) koska päätöksen lähimpänä tarkoituksena lienee valtalain 18 päivästä viime heinäkuuta voimaansaattaminen ja tämä sekä muodoltaan että sisällöltään epäkypä tekele on ilmeinen taka-askele kaikesta siitä, mitä nykyisin maamme itsenäisyyden ja olojemme lailliselle ja järjestyneelle kannalle saattamiseksi olisi saavutettavissa;

7) koska päätös ei ole vakavan eduskuntatyön ja kypsyneen koko kansan parasta tarkoittavan harkinnan, vaan sosialidemokraattisen puolueen temppuilun ja luokkapyyteitten ynnä tämän ja maalaisliittolaisten horjuvan kannan ja „lehmäkaupan” tulos, jonka maalle turmiollisista seurauksista näiden liittoutuneiden yksin on vastattava.

Ed. Wrede: Jag ber att få nedlägga min reservation mot det nyss fattade beslutet, genom hvilket landtdagen ställt sig utom konstitutionen.

Ed. Estlander: Mot det nyss fattade beslutet ber äfven jag att få nedlägga reservation. Hurvida det tillstånd, som därmed har uppkommit, skall anses lagligt, därom torde det ännu vara för tidigt att yttra sista ordet.

Ed. Schybergson: Också jag inlägger min reservation mot beslutet, men därjämte ber jag att få hemställa om, att plenum skall afbrytas, då inblandningen från läktarpubliken blir mer än outhärdlig.

Ed. Rosenqvist: Af samma skäl som friherre Wrede ber äfven jag att få reservera mig mot beslutet.

Ed. Hedberg: Jag ber att få förena mig om landtdagsmannen, friherre Wredes reservation och tillika hänvisa till 27 § i arbetsordningen att „larmande yttringar af bifall eller ogillande må vid landtdagens plena icke tillåtas”.